

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Vizuální styl hudební skupiny

Bakalářská práce

Autor: Ondřej Plachý

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Grafická tvorba – multimédia

Vedoucí práce: doc. Jaroslava Severová, ak. mal.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Ondřej Plachý
Studium:	P131269
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Grafická tvorba – multimédia
Název bakalářské práce:	Vizuální styl hudební skupiny
Název bakalářské práce AJ:	Visual style for the music group

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je vytvoření corporate identity a merchdesignu pro konkrétní hudební skupinu. Vizuální forma souvisí s hudbou, produkovanou danou skupinou, s obsahem hudebním i literárním. Je určena zvoleným stylem, který je jedním ze žánrů současné rockové produkce. Teoretická část práce stručně mapuje současné trendy rockové muziky a s tím související grafiku. Porovnáváním hudebních proudů a jejich vizuální prezentace popisuje určitou část subkultury.

ROSS, Alex. Listen to this. Vydání první. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2010. ISBN 0374187746. VESELÝ, Karel, 518 VLADIMÍR a Tomáš SOUČEK. Kmeny. První vydání. BiggBoss: Praha, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3. DABNER, David, Sandra STEWART a Eric ZEMPOL. Škola grafického designu. Vydání první. Praha: Slovart CZ, 2014. ISBN 9788073918941.

Garantující pracoviště:	Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	doc. Jaroslava Severová, ak. mal.
Oponent:	Mgr. et MgA. Pavel Trnka
Datum zadání závěrečné práce:	25. 11. 2015
Datum odevzdání závěrečné práce:	23. 6. 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne:

.....

Ondřej Plachý

Poděkování

Chtěl bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce za odborné vedení, pomoc a rady při zpracování této práce a stejně tak i za čas, který mi věnovala.

Anotace

PLACHÝ, Ondřej. *Vizuální styl hudební skupiny*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2016, 107 s. Bakalářská práce.

Moje bakalářská práce se zaměřuje na problematiku vizuální podoby rockové hudby a užitou grafiku s ní spojenou. Hlavními tématy jsou hudba, s ní spojený design a grafika, jejich historie, rozdělení, dnešní stav a přínos. V první části se zaměřuji na rozbor jednotlivých částí vizuální podoby hudební skupiny a popisuji jednotlivé formy systému. Dále se zabývám vývojem vizuálních prvků společně s vývojem hudebních stylů a uvádím příklady. Na historii přímo navazuje pohled na současnou scénu, hlavně na subkulturu lidově označovanou jako „core“, a její vztah k vizuálnímu umění či designu. V závěrečné části pak představuji mladou kapelu Gienah, jejímž jsem sám členem, a prezentuji vlastní grafické zpracování jejího vizuálního stylu. Cílem je vytvořit ucelenou představu o vývoji a současné podobě vizuálního stylu v rockové muzice, prolomení stereotypních představ a vytvoření plnohodnotné grafické podoby debutového EP kapely Gienah. Snažím se o prolomení předsudků vůči rockové či metalové hudbě a o zmapování její současné grafické podoby.

Klíčová slova: vizuální styl hudební skupiny, Gienah, rock, metal, core, grafika, hudba, merchandise

Annotation

PLACHÝ, Ondřej. *Visual style the music group*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové. 2017, 107 pp. Bachelor Degree Thesis.

My bachelor's thesis is focused on rock music visual issues and associated with applied graphic. Main themes are music, design and graphic connected with it, their history, partitions, current state and acquisitions. In the first part I'm analysing individual parts of music group visual style and describing each form of the system. Next, I deal with progression of visual elements in connection with progress of music styles and giving examples. After the historical part, thesis continues focused on current scene, especially on subculture called as "core" and its relations to visual art and design. In the final part I am introducing young music group called Gienah which I am the member of and I present my band visual style design. The goal is to create complete idea about progression and current form of rock music visual style, breaking stereotypical ideas and create fully-fledged graphic style of debut Gienah's EP. I am trying to break prejudice of rock and metal music and map their current graphic form.

Keywords: visual style of music band, Gienah, rock, metal, core, graphic, music, merchandise

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 MERCH DESIGN.....	9
1.1 Kapelní image	10
1.2 Performance	12
1.3 Design nosiče	14
1.4 Videoklip.....	15
1.5 Merchandising.....	17
1.6 Propagační grafika	20
2 VÝVOJ VIZUÁLNÍHO STYLU V ROCKOVÉ HUDBĚ.....	22
2.1 Doba Jazzová	22
2.2 50. léta za zvuku rock and rollu	26
2.3 60. léta, „Rock a drogy“	29
2.4 70. léta začínají vyostřovat.....	33
2.5 80. léta, kdy akustiku nahradila elektronika.....	40
2.6 90. léta, CD a photoshop	45
2.7 2000 - Z nu metalu hluboko do jádra.	48
3 CORE.....	52
3.1 Co je to core	52
3.2 Vizuelní podoba	54
4 SOUČASNOST	60
5 JE ROCKOVÝ DESIGN VLASTNĚ UMĚNÍ?	64
6 GIENAH – VLASTNÍ PRÁCE	70
6.1 O kapele	70
6.2 Vlastní tvorba	71
6.2.1 Rozbor skladby Condor Heart	76
6.3 Výsledek.....	84
ZÁVĚR	86
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	87
SEZNAM OBRÁZKŮ A JEJICH ZDROJE	89
SEZNAM PŘÍLOH.....	94

ÚVOD

Problematika propojování vizuální a hudební tvorby je již po mnoho desetiletí výzvou pro mnoho výtvarníků a hudebních tvůrců. Připomíná puzzle, kde do sebe zapadnou dva zdánlivě zcela odlišné dílky, i když považuji srovnání problematiky hudebně-vizuální tvorby s hlavolamem vlastně za zavádějící, neboť zde se střetává nekonečná abstrakce s tvrdou realitou. A přesto světlo světa spatřilo víc různých řešení a kombinací, než si je člověk vůbec schopen představit.

V první řadě bych rád uvedl, že vizuální podoba hudby je velmi subjektivně vnímaný prvek. Uvědomme si, že sami umělci, kteří mají na jeho podobu často podstatný vliv, jsou především hudebníky. Zkrátka k těmto záležitostem mnohdy přistupují víceméně laicky, ale jako autoři dané komodity (tedy hudebního díla), musejí být respektováni. Ne vždy je prostě kvalita obalu srovnatelná s kvalitou obsahu.

V následující práci se zaměřuji výhradně na rockovou odnož hudebního průmyslu, od které se postupně odděluje metal a hardcore. Poté se zaměřuji na subkulturu core a řeším otázku spolupráce hudebního a vizuálního umění. Ve finále popisuji zpracování krátkého hudebního alba skupiny Gienah a jemu přidružené grafiky. Cílem je komplexně představit vizuální design hudební skupiny a prakticky prezentovat všechny jeho prvky na kapele Gienah, která vychází ze stylu core.

Aby mohla být má praktická část bakalářské práce správně pochopena, musím nejprve provést čtenáře stručnou historií a zasvětit ho do terminologie, a to nejen grafiky, ale i hudby.

1 MERCH DESIGN

Žijeme v době reklamy. Prolínání sfér a jejich vzájemná podpora či spolupráce jsou častý jev, který zasáhl většinu médií. Plyne z přirozeného vývoje, snaží se být stále rafinovanější a rozhodně se mu nedají upřít výsledky. Rockové oddělení hudební branže toho není výjimkou.

Jak jsem již zmínil výše, ve své práci se zabývám hlavně žánry rockovými. Rád bych se rovnou po hlavě vrhl do výčtu děl, porovnávání jejich kvality, vývoje událostí a ke skvostům hudebního průmyslu, ale v první řadě by nebylo od věci se detailněji podívat na pojem **merch design** a jeho vztah k hudbě jako takové.

Samotné spojení **merch - design** je v češtině spíše uvolněné hovorové spojení, nežli zažitý pojem. Merch je zkráceninou anglického slova merchandise, což se překládá jako obchodní artikl nebo jednoduše zboží, a design je vlastně vzhled výrobku spojující účelnost a estetiku.

„Design je vytvoření plánu nebo úmluvy na výstavbu objektu nebo systému (architektonické plány, technické výkresy, obchodní procesy, schémata zapojení, grafický design, produktový design). Může označovat jak činnost návrháře, tak výsledný produkt jeho činnosti. Dobrý design obecně, zahrnuje několik věcí, a to tvar výrobku, bezpečnost, použitelnost, respektuje technické a technologické zásady.“¹

Mohu tedy říci, že merch design je vlastně „vzhled zboží propagující další zboží“. A zde se nabízí otázka: Jak vlastně po vizuální stránce má hudba vypadat? Tuto otázku řeší hned několik mnou stanovených odvětví, která ~~posléze~~ důkladněji popíšu níže.

- **Kapelní image** – představme si hudební kapelu jako firmu s osobitým corporate identity.
- **Performance** – koncerty, vystoupení, umělecké výstavy, divadelní představení, spiritualistické seance, náboženství a další.
- **Design samotného média** – tvar, vzhled, funkce a možnosti nosiče.

¹ Design. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]

- **Videoklip** – přidružené video, které je autorem doporučeno k poslechu hudby.
- **Merchandising** – obrazový materiál či design produktů určeného fanouškům, avšak ne přímo spojeného s hudbou. Plakáty, oblečení a další zboží od zapalovačů, přes hrnky až po matrijošky.
- **Propagační grafika** – ostatní přidružená grafika, sloužící výhradně k propagačním účelům.

Obr. 1 Jeden z merchandisingových produktů kapely Kiss

Tyto body se dají velmi pěkně zobrazit jako jednotlivé fáze vývoje vizuálního stylu začínajícího hudebního uskupení, a tedy i na kapele Gienah.

1.1 Kapelní image

Vybrat kapele vhodnou image je jedním z prvních kroků, které její členové podniknou. Pro někoho je to akt až posvátného charakteru, pro jiné přirozený vývoj. Existují i případy, kdy rozhodnutí o založení hudební formace připomíná spíše byznys plán a ačkoli je toto krajní řešení většinou hudební komunitou odsuzováno, i pro něj platí stejný rituál. Když už totiž máte několik lidí nadšených pro budoucí spolupráci, potřebujete žánr, jméno a logo, na kterých se všichni shodnou. Jako první se vybere žánr, což je většinou i nejjednodušší, jelikož je obvykle odvozen od

osobních preferencí členů. Od hudebního žánru se pak odvozuje název a logo. Tato část života hudební skupiny je velmi důležitá a vychází z ní veškerá budoucí vizuální i zvuková tvář kapely. Správné zvolení těchto tří prvků je později signalizováno pohodovou atmosférou, rozšiřujícími se řadami fanoušků a kladným vývojem. V opačném případě jsou nezbytné přesuny členů, změny názvů a vizuálních stylů, což finální vývoj uskupení značně zpomalí, zastaví, posune dozadu nebo dokonce vede k rozpadu spolupráce.

V určitém pohledu je kapela vlastně značkou obchodující s hudbou a stejně jako u „brandu“ zde přichází na řadu propagace schopná zaujmout cílového zákazníka. Například pokud hrajete black metal, už vaše jméno by mělo přilákat black metalového posluchače a stejně tak logo by mělo dát hned vědět, o jaký žánr jde. V takovém případě sáhnete po něčem typickém, neboť ve většině black metalové hudby není mnoho místa pro humor, a abyste se prosadili, musí vás komunita brát vážně. Zvolíte si tedy přísné jméno, ze kterého všem ztuhne krev v žilách, a do černobílého loga jej napíšete tak, aby to připomínalo hromadu větví.

Obr. 2 Logo kapely Mourning Forest

Obr. 3 Logo kapely Dark Throne

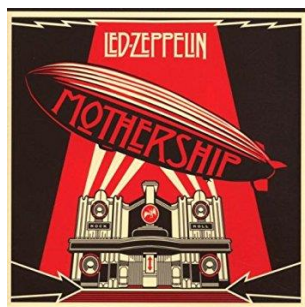
Na serveru ultimare-guitars je shrnut krátký příběh v pozadí zvolení jména rockové legendy Led Zeppelin: „Fráze „*olověný balón*“ (*lead balloon*) se běžně používá k popisu špatně pojatého nápadu nebo takového, jehož selhání je předvídatelné a nevyhnutelné. Keith Moon při jedné debatě použil přirovnání „*olověná vzducholod*“ (*lead zeppelin*) poté, co byl pozván na post bubeníka pro kapelu – Moon zjevně upravil běžnou frázi poté, co zjistil, že vzducholodě jsou o dost větší. Fráze se Jimmimu Pageovi líbila natolik, že po ní pojmenoval vlastní kapelu. Písmeno „a“

poté odstranili, protože si mysleli, že Američané jsou příliš hloupi, aby slovo „lead“ správně vyslovovali.“² (vlastní překlad)

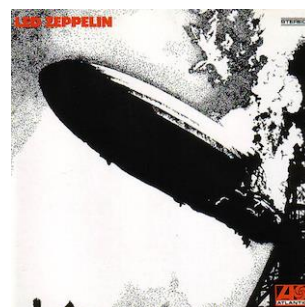
Vzducholoď se u Led Zeppelin často objevuje jako ústřední motiv jejich alb i ostatní doprovodné grafiky a skupina je díky ní jasně rozpoznatelná.

Obr. 5 Celebration Day
(2012)

Obr. 6 Mothership (2007)

Obr. 4 Led Zeppelin (1969)

Netvrdím, že beze jména se nedá hudebně tvořit a image kapely obvykle vzniká mnohem spontánněji, než by se mohlo zdát z této kapitoly, ale pro demonstrační účely je tento jednodušší postup lepším řešením. Pokud tedy máme zformovanou kapelní identitu, můžeme se pustit do vlastní tvorby.

1.2 Performance

Další část podoby kapely se zakládá na dojmu z vystoupení. V životě hudebního uskupení veřejná performance obvykle přímo následuje volbu image, jelikož se jedná o nejsnadnější formu publikování vlastní tvorby. Hudebníci se na koncertech vždy snaží umocnit své skladby a zprostředkovat tak co nejsobitější zážitek. Nejčastěji se k tomuto účelu využívají různobarevné reflektory, ale v dnešní době se často na scéně vyskytují obrovské monitory nebo promítací plátna. Například hudebník Carpenter Brut doprovází koncert sekvencí videoklipů na zadní stěně podia. Snímky a symboly tak za něj s publikem komunikují, čemuž se on osobně vyhýbá.

² 10 Cool Stories Behind Band Names. In: *Ultimate-Guitar.com* [online].

Obr. 7 Carpenter Brut, Paříž 2016

Samotní aktéři pak na vystoupeních provádí doprovodnou show. Někteří předvádí dopředu připravené taneční kreace, jiní se snaží být přirození. Jedni působí našťavaně, jiní předávají mír a lásku. Záleží na žánru a podtextu skladeb. Ne zřídka se součástí vystoupení stávají i divadelní vsuvky, přednesy básní nebo promluvy k publiku na různá ožehavá témata.

Důležitá je i práce s publikem. Na mnoha koncertech se hudebník dožaduje od publika doprovodného rytmického tleskotu, pokřiků, tance nebo jevu typického pro metalovou hudbu, zvaného „Wall of death“, kdy se uprostřed shromážděného davu utvoří prostor a z dvou protilehlých stran se na sebe namíří beranidla. Oba tábory se pak proti sobě rozeběhnou a za hudebního vygradování na sebe vši silou udeří. Ačkoli se to zdá nebezpečné až šílené, málo kdy se při akci stávají vážnější úrazy a pravdou je, že onen čin dokáže dovést fanoušky do stavu naprosté euforie a odevzdanosti hudbě. Můj přítel Lukáš P. se k tomu vyjádřil takto: „*Je to takovej druh vybití. Dostaneš ze sebe všechnu agresi a do toho ta hudba! Sama tě chytne a hodí proti těm ostatním týpkům a pak se to celý promění v jednu velkou párty. Mosh je prostě jako terapie. Všichni jsou potom jako beránci a hlavně naprosto v pohodě.*“ (Mosh je druh tance na metalovou hudbu, kdy se účastníci zběsile motají středem publika, tzv. kotlem, a mávají u toho zběsile všemi končetinami, které mají k dispozici.) Jindy zase hudební formace vytvoří tak působivou atmosféru, že obecenstvo samo vztahuje k nebi ruce s malými plamínky zapalovačů.

Tyto prvky znamenají hodně pro celkový „feeling“ z muzikantského vystupu, ale vlastně vytváří i specifický vizuální styl, neboť na chování publika lze pouhým okem poznat, o jaký hudební žánr se jedná.

Obr. 8 Vystupující DJ Tiěsto

Obr. 9 Vystoupení kapely Heaven Shall Burn

Originalita vystoupení vždy byla důležitým faktorem oblíbenosti a v dnešní době je k prosazení kapely skoro nezbytností. Zvláště pro komerční ambice je velice důležité zahrnovat koncepci performance do příprav, ale pro menší kapely je důležitější, aby se hudebníci cítili na podiu v pohodě a tento pocit tak předávali publiku.

1.3 Design nosiče

Publikování hudebního obsahu ale nezahrnuje pouze živá vystoupení, a jelikož se zvuk nedá zachytit do žádné nádoby, natož vzít do ruky, je jeho nedílnou součástí nosič. Dříve bylo jeho vybrání záležitostí technických možností, dnes se jedná spíše o preference. Rozlišuji šest hlavních druhů hudebních nosičů, seřazeno od nejmladšího: digitální formát (flash disk, šíření po internetu, MP3, WMA, FLAC), kompaktní disk (CD, SACD, DVD), magnetofonová páska (audiokazety, videokazety), gramofonová deska (vinyl – LP, EP, SP), fonografový válec, tištěná forma (resp. psaná – notový záznam, tabulatura, text s akordy). Z tohoto výpisu v dnešní době postupně převládá digitální forma záznamu.

Různé formy digitálního šíření nahrávek dnes zaplavují internet a postupně přebírají žezlo z rukou kompaktních disků. Mnoho interpretů k sebe prezentaci využívá internetové servery jako Youtube, Spotify, iTunes, přes které je často možné si tvorbu zakoupit a stáhnout přímo do osobního počítače. Díky internetu se hudba

rozmáhá i upadá zároveň. Dostupnost a globalizace způsobila mimo jiné i nezvladatelné bujení pirátského šíření hudby a tím pádem i strmý pokles příjmů hudebníků z prodeje nahrávek. Lidé zkrátka nechtějí platit za něco, co je na webové síti volně dostupné. Nic však není tak černé jak se zdá. Situace nutí hudebníky do inovací a soustřeďuje jejich výdělky na živá vystoupení a prvky merchandise, kde opět hraje důležitou roli design. Zakoupení skladeb není bráno jako nutnost, ale jako podpora oblíbeného interpreta v další tvorbě a vinyl prožívá renesanci. Gramofonové desky totiž oproti CD působí mnohem poctivěji a hodnotněji, tudíž jim spousta posluchačů dává přednost a i mladí lidé si zakládají vlastní sbírky černých placek, které opatrují jako poklad. Vydání kompaktního disk je však dnes veřejně brán jako základ a hlavní meta hudební publikace. I audiokazety se v určité míře dokázaly kompaktním diskům ubránit a některé kapely je stále jako alternativu nabízejí, avšak fonografické válce jsou dnes již vzácností. Notové osnovy sem zařazují spíše z vlastního pocitu než z oficiálních výčtů dostupných nosičů.

S vlastním publikováním pak přichází na řadu grafické zpracování obalu a přídatné tiskoviny. Hned po logu kapel totiž v myslích lidí zůstávají obrázky jednotlivých alb. Takový obrázek by teoreticky měl korespondovat s hudebním obsahem a navazovat na kapelní image. Podle obchodních strategií by měl být co nejlákavější, nejoriginálnější a měl by obsahovat srozumitelné a stručné informace o obsahu (jméno, případně logo interpreta a název kompilace). K disku a obalu se obvykle přikládá booklet s podrobnějšími informacemi, texty skladeb, doprovodnými fotografiemi, zajímavostmi atd.

Pro obhajobu vinylu hraje fakt, že jeho velikost dává značný prostor právě grafikům a designérům. Osobně mi vždy přišlo, že právě navrhnutí designu obálky LP je nejdůležitější prací grafika v hudebním průmyslu. Pravda je ale taková, že vzhledem k současným cenám si jej musí hudebníci nejprve zasloužit.

1.4 Videoklip

Poněkud rozvinutější hudební vizualitou bývá videoklip. Pro skladby samotné není nutností a pro začínající kapely je většinou nadbytečným luxusem, ale funguje jako výtečná propagace a skvěle dotváří kulisu k vybrané písni.

Daniel Moller ve své práci popisuje videoklip (anglicky Music video) slovy: „*Hudební video je krátký film spojující píseň a její vizuální ztvárnění, vytvořený pro propagaci a umělecký záměr.*“³ (Vlastní překlad)

Jeho vznik se datuje do druhé poloviny padesátých let, ale k prvnímu spojení hudby s filmem došlo už roku 1927 v Americe, kdy měl premiéru úplně první zvukový film „The Jazz Singer“. Z „plátna“ tehdy bylo poprvé slyšet nejen řeč herců, ale i pěvecké vystoupení Ala Jolsona. V Československu pak od let třicátých bylo v kinech běžné slyšet písničky zpívané Oldřichem Novým, Karlem Hašlerem, R. A. Dvorským nebo Voskovcem a Werichem. Stále se ale jednalo jen o tvorbu doprovodnou. Otočení rolí přišlo až společně s televizí právě v padesátých letech.

Dnes se videoklipy podřizují hlavně hudbě, snad jen s výjimkou muzikálových a komerčních skladeb. Pro lepší přehled jsem je rozdělil do tří skupin:

- **Live performance** – Snímek se nahrává přímo během vystoupení. Obsahuje autentický hudební záznam a vizuálně zachycuje samotné vystoupení.
- **Lyrics video** – Česky „textové video“. Po vizuální stránce zobrazuje animovaný text skladby a obvykle je vytvářeno v počítačových programech. Jednotlivá slova se tady objevují zároveň se zpěvem. Hlavním úkolem Lyrics videa je strnout posluchačovu pozornost na text, ten si navíc může skladbu rovnou zazpívat. Vytvořit takové video je navíc nejméně náročné a taky levné.
- **Art video** – Je nejtypičtější formou hudební video tvorby. Zvuk je k němu dodán v postprodukci a obrazová část obsahuje krátký film vztahující se ke skladbě. Často se v něm objevují surrealistické motivy, animace, dokumentární záznamy, taneční vystoupení, hrané příběhy. Může obsahovat i formu předchozích bodů, ale obvykle jen v krátkých prostřizích. Jeho motiv je přímo vázán na text nebo na pocity, které má daná skladba vyvolat.

Videoklip celkově se zdá být nadčasovým dílem. Díky kombinaci hudby a videa se těší velké oblibě. Za tuto popularitu můžou hlavně hudební televize a internet. Díky

³ Redefining Music Video. In: *Danmoller.com* [online]

serverům jako je YouTube může dnes jakýkoli hudebník zdarma zveřejnit svou tvorbu a ta je zde volně dostupná po celém světě. Videoklip přibližuje tvůrcovu představu posluchačům, pomáhá k porozumění skladbě a dokáže efektivně zaujmout. Proto se v dnešní době těší velké oblibě a mnozí interpreti jsou do jeho vytvoření ochotní investovat nemalé peníze.

1.5 Merchandising

Poslední částí vizuálního designu kapely je přidružené zboží nebo obecně Merchandising. Jedná se o produkty nespojené přímo s muzikou, ale hlavně s propagací hudebníka samotného.

Hudební publicista Jaroslav Konáš ve svém pořadu Hudební masakry uvádí: *„Merchandise je věc, která funguje. V dnešní době na tom /.../ některý kapely vydělají víc peněz než na prodeji desky, což se může zdát logický, protože málo kdo si koupí cédéčko, ale na koncertě to tričko, za to rád prostě pár stovek dá.“*⁴

Na kapelní „merch“ se dá použít naprosto cokoliv. Cílovou skupinou jsou tu ale nekompromisně fanoušci. Kapely tomu obvykle své produkty uzpůsobují a snaží se zaujmout právě je. Tím vzniká jev **prodeje vlastní image** a **vizuální oddělení subkultur** (v našem případě – vizuální oddělení hudebních subkultur) je na světě.

Koncem roku 2013 vyšla pod vydavatelstvím Universal Music hudební deska **Navždy** slovenského hip hopového tria Kontrafakt. Na této desce se objevila mimo jiné i nahrávka **JBMNT**. K nahrávce vzniklo logo, to bylo skupinou umístěno na mikinu a z té se stal fenomén. Mikiny propagované přímo členy uskupení (hlavně Patrikem Vrbovským alias Rytmusem) se začaly výborně prodávat, hlavně mezi fanoušky a stylizace slov s vypuštěním samohlásek se začala objevovat úplně všude. Nápis pak symbolizuje samotnou filozofii členů, kterou se jim jeho prostřednictvím podařilo prodat. Když se na tuto situaci podíváme s odstupem, zjistíme, že česká hip hopová subkultura tak díky Kontrafaktu získala po vizuální stránce další podstatný prvek.

⁴ Hudební masakry: Merchandise. In *Stream.cz* [online]

Obr. 10 Rytmus prezentující oblečení s logem JBMNT

I z předchozího odstavce vyplývá, jak je oblečení důležitým prvkem kapelního merchandise. A vskutku je jedním z nejdůležitějších, napříč všemi žánry populární hudby. Tričko s vlastním motivem má snad každý hudební interpret od metalu, přes rock, hip hop, elektroniku, blues až po popové hvězdy. Dále pak mikiny, čepice, kalhoty... potisknout nebo jinak nadesignovat se dá cokoliv. Dalším obvyklým prvkem jsou hrnky nebo skleničky, různé doplňky a ozdoby. U typů předmětů opět záleží na stylu hudby. Metalové kapely často nabízejí vlastní vlajky, pro thrash a punk jsou typické nášivky. Rapeři nabízejí těžké řetězy a popové zpěvačky rtěnky a kabelky. Zvláště v popmusic se často stává, že ze jména hudebního interpreta vznikne tak silný trademark až postupně už název značky není potřeba ani spojovat s hudbou. Například Katty Perry by se s klidným svědomím mohla upnout na svou řadu kosmetiky a rozhodně by netratila.

V inventáři kapelního obchodu jsou také skoro vždy uvedeny i dekorativní plakáty sloužící víceméně k ozdobě. V tištěné formě se dají nalézt hlavně v pokojíčkách teenagerů a skalních fanoušků a na počítačích se objevují například ve formě tapet na pozadí plochy. Jejich hlavní motiv obsahuje jasný odkaz na konkrétní kapelu, například fotografie členů, logo nebo grafika posledního alba, obvykle doplněný jménem. Někdy je ale motiv tak jasný, že jméno ani obsahovat nemusí, podobně jako

u plakátu kapely Queen k jejich albu News of The World (1977), jehož autorem je americký výtvarník **Frank Kelly Frease** specializující se především na sci-fi.

Obr. 11 Plakát skupiny Queen k albu News of The World

Merchandising je stejně jako čtyři předchozí odvětví rájem pro grafiky, výtvarníky, návrháře a designéry. Kvalitní design zde předpokládá ale i zasvěcení do hudby a jejího sdělení. Logickým krokem kapel tak je volba výtvarníků z blízkého okolí nebo lidí nadšených pro konkrétní žánr.

1.6 Propagační grafika

Když spojíme všechny předešlé body, vznikne nám skoro kompletní kapelní merch design. Zbývá mi ale ještě zmínit plakáty, billboardy a internetové bannery otevřeně zaměřené na propagaci kapel a jejich aktivit. Jejich vzhled se obvykle odvíjí právě od předchozích bodů a jejich funkce jsou hlavně strhnutí pozornosti a nesení informace. Často obsahují line-up blížící se události (Line-up – pořadí účinkujících nebo program), seznam termínů a míst chystané koncertní tour a oznámení o vydání nového alba, či skladby (obsahuje např. datum vydání, místo pokřtění desky, čas živého streamu nové písně v rádiu atd.). S aktuálním rozšířením sociálních sítí si toto médium doslova našlo domov na internetu. Na svých profilech tak kapely mohou zveřejňovat aktuální novinky a často rovnou přiložit ukázky či trailer, což velice zefektivňuje komunikaci s fanoušky. Poslední dobou si také velkou oblibu stále častěji získávají pozvánky ve formě krátkých videí, které jsou velmi podporovány Facebookem a podobnými servery.

Obr. 12 Plakát k německé tour kapely Zebrahead (2014)

Z dosavadního textu tedy vyplývá, že je nejen rockový hudební průmysl vlastně rájem pro designéry a výtvarníky. Od prvotního loga, přes obálky jednotlivých desek až po potem nasáklé tričko interpreta mrštěné do davu během vystoupení. Vždy se najde něco, čemu kapela potřebuje vytvořit slušivý kabátek, a to bych ještě mohl zmínit velmi časté redesigny a inovace. Jestli tomu tak bylo vždy, o tom je následující kapitola.

2 VÝVOJ VIZUÁLNÍHO STYLU V ROCKOVÉ HUDBĚ

Odpověď na otázku, jak vlastně vznikla vizuální podoba rockové hudby, jakou známe z dnešních dob, rozhodně není jednoduchá. Počátky grafiky spojené s hudebními vystoupeními bychom nejspíše mohli najít u prvních plakátů, zvláště pak po objevu litografie Aloisem Senefelderem roku 1798. Mohl bych zde tedy zmínit plakáty na kabaretní či pěvecká vystoupení od Alfonze Muchy, či Henri de Toulouse – Lautreca, ale na přímé předchůdce narazíme až ve století dvacátém.

2.1 Doba Jazzová

Koncem devatenáctého století Američan židovského původu narozený v Německu, **Emile Berliner**, vynalezl gramofonovou desku a gramofon jako praktičtější náhradu za fonografické válečky **Thomase Alvy Edisona**. Po pokusech s kovovými plátky a celuloidem je Berliner vyráběl z tvrzené pryže – ebonitu. Samotné desky, náchylné na rýhy a mechanické poškození, se začaly ukládat do kartonových nebo papírových obálek. První obálky, jelikož si je chystali obvykle sami obchodníci, byly pouze hnědé, občas s vyraženým jménem prodejce a s kruhovým výřezem uprostřed k odhalení štítku desky. Tento štítek znamenal jejich základní grafickou podobu. První gramofonové desky měly obvykle pouze jeden jednoduchý štítek se základními informacemi o nahrávce, později doplňovaný drobnými logotypy nahrávacích společností, a mnohdy ho neměly vůbec. Oproti tomu právě fonografické válečky se už v té době prodávaly ve válcovitých krabičkách s informační etiketou po celém plášti, což na první pohled evidentně vypadalo lákavěji. Jenže v tomto se jejich konkurenční boj nesvedl na poli grafickém nýbrž praktickém. Fonografické válce tou dobou totiž nebylo možné efektivně kopírovat, a tudíž je hromadněji prodávat, zatímco v případě gramofonových desek se rychle přišlo s metodou kopírování nejprve pomocí pákového mechanismu a později lisováním. Body k plusu také desky získaly svým praktičtějším tvarem, díky kterému získaly označení **album** podle způsobu prodeje desek naskládaných do pevné krabičky připomínající fotoalba. Díky těmto vlastnostem jim daly přednost zásadní nahrávací společnosti, jako například věhlasná **Odeon** založená korporací International Talking Machine Co. Profesor historie z Univerzity v San Diegu Steve

Schoenherr ve svých podkladech uvádí: „*Odeon propagoval něco, co nazval "Album" v roce 1909, kdy vydal Čajkovského Louskáčka na čtyřech oboustranných discích ve speciálně navrženém balíčku.*“⁵ Veřejnost toto médium vřele přijala a kolem roku 1910 desky, tenkrát už z šelakové hmoty (oproti ebonitu mnohem kvalitnější zvuk), převálcovaly fonograf nadobro.

V té době se už od jihu Spojených států amerických tlačil **jazz** a pomalu se zakusoval do podvědomí americké majoritní veřejnosti. Ta jej nejprve odmítala jako černošskou kulturu a nato se jí začala vysmívat. Přímého předchůdce jazzu, **ragtime**, černošské obyvatelstvo dokonce povyšovalo na úroveň tehdejší vážné hudby, a tak se ho snažilo bělošské komunitě i předkládat, což bylo pochopitelně naprosto nepředstavitelné vzhledem k hluboce zakořeněnému rasismu bílých obyvatel v té době. Ve městech se začínaly odehrávat kabaretní vystoupení, která dost nevybíravě parodovaly černošské zábavy a stávaly se čím dál tím oblíbenější. Vystupující běloši si na obličej mazali černou barvu, napodobovali původní Afričany a publikum se fantasticky bavilo (viz uvedení prvního zvukového filmu). Opojnost a zábavnost těchto akcí si ale postupně prokousávala cestu, bílé obyvatelstvo hudbu přijalo za svou a jazz vytvořil základy pro vznikající popovou kulturu.

Jazz byl dravý, svěže emocionální. Pro mladé Američany symbolizoval novou éru. Éru vynálezů, čerstvosti a neotřelosti. Po městech se objevovaly na barvy bohaté plakáty lákající na jazzové a swingové zábavy. Ačkoli v motivech převládali rozjaření lidé a křiklavé nápisy podřízené trendům tehdejších reklam, je z nich znát vliv uměleckých stylů kubismu, surrealismu a plakátový rozkvět století devatenáctého, tedy secese. Důraz je kladen na dynamiku a postavy, umístěvané do prvního plánu a zploštělé stylizací. „*Podle Muchovy teorie má být pod plakátem cítit zed'*...“⁶ poznamenává Josef Kroutvor ve své knize *Poselství ulice a jazzové plakáty se tohoto principu drží taktéž.*

⁵ Recording Technology History. In: *web.archive.org* [online]

⁶ KROUTVOR, Josef. *Poselství ulice: z dějin plakátu a proměn doby*, s. 17,

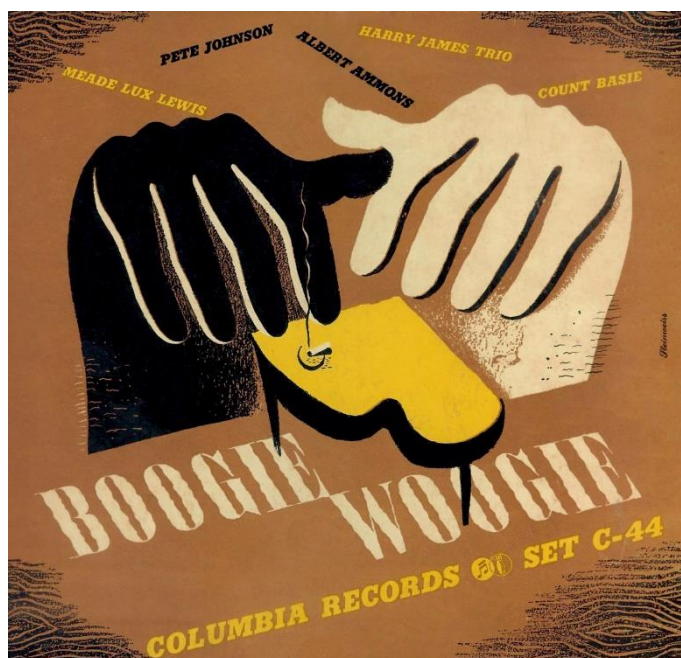

Obr. 13 Plakát z roku 1932

S rozrůstající se jazzovou kulturou se postupně do podvědomí veřejnosti začali zapisovat jednotliví hudebníci. Jejich jména brzy převyšovala důležitosti samotné názvy společenských akcí a na svět se draly výrazné osobnosti showbyznysu, strůjci a průkopníci popové podoby hudby. Zde svou vodou do mlýna přispěla i elektrifikace hudebních nástrojů, především kytary, která rychle vystoupala po pomyslné hoře hudební hierarchie až na samotný vrchol, do pozice hlavního sólového nástroje.

Sólové improvizace muzikantských mistrů, rozvoj filmu a propagace tak stály u zrodu předválečných jazzových hvězd. V té době přicházela velká ekonomická krize a následně i druhá světová válka. Konkurenční boj se stupňoval a prodejci se uchýlovali k stále se stupňující agresivitě propagace a marketingu. Zavádějící se samoobslužný styl prodeje a tlak nahrávacích společností tak i přes technické potíže dotlačily vydavatele k umístění černobílých a později i barevných fotografií na obálky jednotlivých desek. Osobně k tomu přispěl americký grafický designér

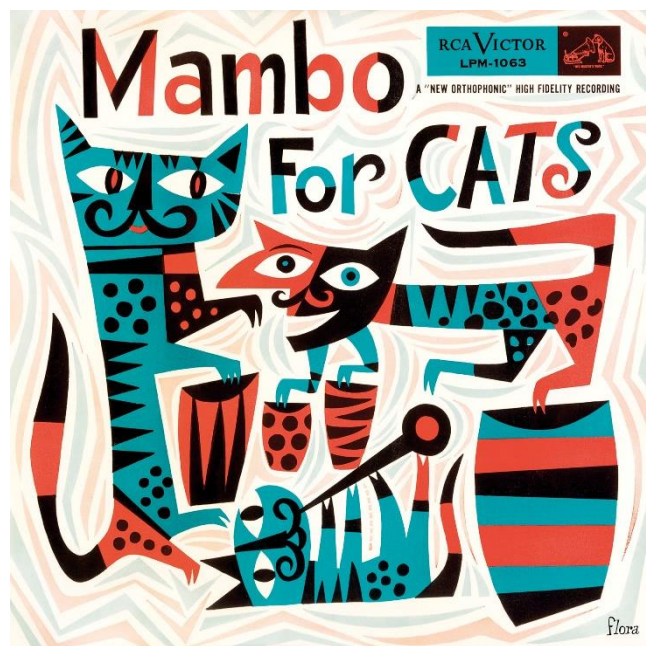
Alexandr Steinweiss, který do hudby protlačil koncept jedinečných designů obálek pro jednotlivá alba a posunul tak design těchto médií na další úroveň. „*Alex Steinweiss je otcem zakladatelem umění obalu hudebního alba.*“⁷ tituluje ho dokonce Mike Evans.

Obr. 14 Obal alba Alexandera Steinweisse

Populárním hudebníkům tak začaly vycházet osobní kompilace. Grafika z plakátů se přesunula na obaly gramofonových desek, což opět zvýšilo prodej. Kromě Steinweisse se navrhování obálek chytli i další tvůrci jako **Bob Jones** nebo **Jim Flora**. Z obálek také zmizely kruhové výřezy, čímž se zvětšil prostor pro kreativitu. V roce 1948 nahrávací společnost **Columbia Records** představila **LP** a zrodila se „hudební alba“ jak je známe dnes.

⁷ EVANS, Mike. *Vinyl: umění výroby desek*, s. 41.

Obr. 15 Obal alba Jima Flora

2.2 50. léta za zvuku rock and rollu

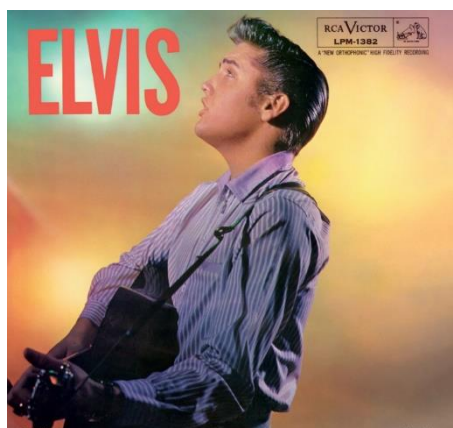
Zatímco se Evropa vzpamatovávala z války, v USA se rychle připravovala půda pro rodící se hudební hvězdu, která na dalších čtyřicet let ovládne populární hudbu a v mnoha podobách přežije až do současnosti. Po jazzu totiž k uším bělošského obyvatelstva Ameriky postupně přicházel další hudební styl, **rock and roll**.

Celkově se rock and roll dá popsat jako rhythm and blues (R&B) ovlivněný pokročilou, na kytáře postavenou fází jazzu zvanou be bop. Samo R&B vzniklo jako ryze černošská hudba vzešlá z blues, gospelu a jazzu. Dál se v rock 'n' rollu dají najít i vlivy country, folku či swingu, takřka veškeré tehdejší muziky vyjma hudby vážné.

V padesátých letech byla diskriminace černého obyvatelstva Spojených států stále na běžném pořádku a nebyl důvod předpokládat její konec. Jazz sice situaci lehce zmírnil, ale běloši tuto hudbu zapojili do vlastní kultury bez ohledu na iniciátory jejího vzniku. Jenže v putykách a klubech určených pouze pro Afroameričany se začínala hrát hudba, která opět posouvala laťku chytlavosti výše a výše. Hudby se postupně chytali i bílí hudebníci, kteří ji představovali i Europoidnímu obyvatelstvu. Patřili mezi ně Buddy Holly, Roy Orbison, Elvis Presly, nebo třeba Bill Haley, který je považován za úplně prvního z nich. Do rostoucí popularity rock and rollu, pak

zasáhl Chuck Berry s písní Maybellene. Skladba se raketově rozšířila i mezi bělošským obyvatelstvem a dá se říci, že byla jedním z důvodů konce rasové diskriminace v USA.

Po grafické stránce se v této době dá vyzorovat hojně užívání koláží a fotografie, jak černobílé tak i barevné. Zatímco se ale grafika zdobící dlouhohrající desky s vážnou hudbou ubírala dál cestou navazující na soudobé umění, jazz a rock 'n' roll se zaměřily do komerčnější sféry. Ukázalo se totiž, že zřetelněji podané emoce, například v podání Franka Sinatry, zaujmou větší část konzumentů a prodávají se výrazně lépe. Obálky tedy začaly vši silou upozorňovat na muzikanty, jejichž nahrávku nesou. Elvisové dívající se z obalů tak umocňují kult osobnosti interpretů, který se šíří hlavně mezi mladými lidmi a teenagery. Vydavatelské labely se chytaly hudebních hvězd, co to šlo, a alba nesou známky převládajícího marketingu s jediným cílem: prodat. Z hudby se stává komodita a z obálky lákadlo. Tyto tendence se usadily v populární hudbě a v různé míře se v ní objevují dodnes. Výraznější tvůrčí experimenty se tak až do konce let padesátých populární hudbě téměř vyhnuly. Tou dobou se však začala udílet hudební ocenění Národní akademie hudebních umění a věd známé jako **Grammy**, mezi nimiž v roce 1959 přibyla kategorie za nejlepší obal alba.

Obr. 16 Obal alba Elvise Presleyho (1956)

Nadčasovou záležitostí „padesátek“ je hlavně performance. Rock and roll posunul hranici dravosti opět o kus dál a na vystoupeních to bylo znát. Oproti na místě polehoučku „trsajícím“ jazzmenům se hudebníci vlnili, svíjeli se, prožívali a sváděli fanynky přímo z pódia. Například slavná kachní chůze Chucka Berryho nebo

erotizující pánevní kreace Elvise Presleyho jim přinesly doslova raketový růst popularity. Muzikanti stvořili twist a určili směr vývoje hudebních performance. Tento styl vystupování, v budoucnu inspirující mnoho následovníků, se prolévá celou rockovou hudbou až do současnosti.

Pokrok zaznamenala také hudba ve videu. Během rock 'n' rollové éry se započalo televizní vysílání, na obrazovkách se začaly objevovat první pořady a zanedlouho byly televize běžnou součástí domova ve všech vyspělých zemích. Československo nebylo o mnoho pozadu a koncem padesátých let mimo jiné do svého vysílání zařadila první hudební klipy i československá televize. Tuto situaci hezky nastiňuje Josef Kotek ve svých Dějinách populární písně a zpěvu z roku 1998. „*Posléze televize přistoupila i k výrobě vlastních písničkových klipů. Na nich také sbírala první poznatky o možnosti kombinovat známé populární písně a jejich zpěváky s náznaky vizuálně dějových akcí (např. 'Písnička o bytě' z roku 1958, 'Včera neděle byla' z roku 1959). Již brzy nato se stalo významným úspěchem zejména ucelené, dějově navazující pásmo písničkových klipů, které pod názvem 'Ztracená revue' (1961, režie Zdeněk Podskalský) překvapivě zvítězilo v televizní soutěži ve švýcarském Montreaux... Přitažlivé spojení hudby a zpěvu s obrazovou akcí přitom napomohlo k prosazení moderní populární hudby i na venkově, předtím se zaměřujícím na tradiční hudební žánry.*“⁸

Obr. 17 Ukázka z videoklipu Písnička o bytě

⁸ Historie československého hudebního klipu do r. 1989. In: Česká televize [online]

O úplný počátek videoklipu se vedou spory. Tony Bennett ve své biografii uvádí, že první podoba hudebního videa vznikla, když byl nafilMOVÁN v roce 1956 jak se za zvuku skladby Stranger in Paradise prochází kolem jezera v Hydeparku a video bylo následně vysíláno televizními stanicemi USA a Velké Británie. Z filmu Elvise Presleyho byla zase v roce 1957 vystřižena taneční scéna písně Jailhouse Rock, ale Česká televize tvrdí, že písničkové klipy z předchozího odstavce byly celosvětově první podobou hudebních videí, jaké známe ze současnosti. Ať je pravda jakákoli, už jenom samotné vyrovnání se západním mocnostem a korporacím bych označil za úspěch, na který můžeme být hrdí.

2.3 60. léta, „Rock a drogy“

Jak se rock and roll rozšířil po světě a doba se přehoupla do let šedesátých, všude vznikaly nové hudební formace. Napodobují, inovují, provokují, inspirují a propadají se do drogových závislostí. Z Anglie se šíří The Beatles a Rolling Stones, ve Vietnamu se bojuje a v Americe se rozrůstá éra **Hippie**. Obecně se dají tyto roky popsat jako doba revolty mládeže vůči materialistickým a konzumním hodnotám předchozích generací.

V tomto období se naplno prosadil trend drobných hudebních formací, tedy kapel. Největším tahounem dob předchozích byla hlavně zvučná jména slavných interpretů. Doprovázeli je obvykle orchestry nebo jiná hudební uskupení, ale zásadní byla vždy právě jedna nebo dvě přední hvězdy. Funkce kapel jako vyloženě doprovodných celků se v rockové muzice právě v šedesátých letech zásadně mění. Důležitostí úspěšně dohání jednotlivé umělce a v mnohých případech má jméno kapely dokonce váhu větší. Příkladem budiž příchod **The Beatles**.

Po vizuální stránce rock do šedesátých let vstupuje hlavně fotografií. Díky obrovskému rozmachu popularity slavných kapel se vyloženě propagační fotografie začínají transformovat do rovin dávajících stále větší prostor uměleckému záměru nebo stylizaci. Jako například obálka LP Greatest Hits Boba Dylena, která byla v roce 1967 oceněna cenou Grammy a jejíž obálku navrhl **Bob Cato**. Tyto tendence později vrcholí vpádem malířských a čistě grafických podob obalů desek. Tváře interpretů ustupují do pozadí, obálku pouze doplňují, až z ní v některých případech

zmizí úplně. Postupně se tak uvolní místo logu, které symbolicky nahrazuje obličej hlavního muzikanta, což je trend tolik typický pro současnou rockovou scénu.

Obr. 18 Logo kapely The Doors

Důležitým prvkem, který zásadně ovlivnil tento vývoj a i veškeré hudební obrazové prvky v těchto letech, byly drogy. Konkrétně halucinogenní látka LSD, slangově trip, papír nebo acid. Richard Hollis ve *Stručné historii grafického designu* píše: „*Wes Wilson, jeden z nejvýznamnějších designérů té doby, prohlašoval, že si vybírá barvy na základě vizuálních vjemů pod vlivem LSD.*“⁹ Stavy způsobené „elesděčkem“ byly tak lákavé, že se jeho užívání stalo běžnou záležitostí v uměleckých kruzích a mezi mladými lidmi často sympatizujícími s hnutím hippies. V rámci jeho užívání dokonce vznikl samostatný hudební podžánr zvaný **psychedelic rock** (z něj pak vzešly další druhy jako například acid rock a stoner rock). Zjednodušeně se jedná o hudbu inspirovanou surrealismem snažící se navodit stavy běžně vyvolávané působením drog. Ruku v ruce s hudbou šly samozřejmě i vizuální prvky, typické pro svou výraznou barevnost inspirované mimo jiné i op artem.

Psychedeličnost pronikla i do dalších tehdejších žánrů, jako byl blues, z rock'n'rollu vzešlý hard rock a beat. Vliv psychedelických prvků se dá velmi hezky pozorovat na vývoji obálek alb už zmiňovaných The Beatles. Patrný je zlom alba Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band, vydané v červnu 1967, které vzniklo jako psychedelická

⁹ HOLLIS, Richard. *Stručná historie grafického designu*, s. 200

koláž. Obal alba byl v témže roce oceněn cenou Grammy a jeho autorem je **Robert Fraser** pod dohledem Paula McCartneyho. Kromě nich se na designu alba podíleli i pop artový umělec **Peter Blake**, jeho žena Jann Haworthová a fotograf Michael Cooper. Nejenže dílo vyniklo svou koncepčností, ale obal navíc zahrnuje i vytištěné texty skladeb, což bylo v té době u populární hudby k vidění dost zřídka (v Anglii úplně poprvé). Ve stejném duchu jsou i následující LP *Magical Mystery Tour* (1967) a *Yellow Submarine* (1969). Podobné grafiky a koláže se objevují i na albech dalších hudebníků jako *Disrealy Gears* od Cream nebo *Are You Experienced* a *Axis: Bold as Love* od Jimi Hendrix Experience (všechny tři z roku 1967).

Obr. 19 Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band

The Beatles se ovšem dají chápat jako přehlídka vývoje grafické práce za období jejich působení. Na prvních albech jsou zřetelně převažující fotografie, které postupně nabírají na tvořivosti. Na albu Rubber Soul (1965) přichází zásadní deformace fotografie a hlavně textu do bublinovitých tvarů. Následuje několik více či méně psychedelických obálek, do nichž jako rána z čistého nebe zasáhne minimalistické White Album (1968) a následně se opět vrací k fotografiím, například legendární album Abbey Road (1969) s tolikrát parodovanou a konspiracemi opředenou fotografií Iaina MacMillana členů The Beatles na přechodu před nahrávacím studiem.

Obr. 20 Titulní fotografie alba Abbey Road

Stejně jako Blake v Británii se na designech alb podílelo velké množství pop artových umělců i v USA. „Pop art otevíral umění běžným lidem, se svými jednoduchými a otevřenými díly nebyl nijak složitý či hluboce duchovní jako abstraktní expresionismus. Popularizoval jinak elitářské umění, zdůrazňoval kýčovitost a barevnost obyčejna, byl vírou v ironii i moc image.“¹⁰ Není se tady čemu divit, že toto, do té doby víceméně čistě propagační, odvětví zasáhl. Nejznámějšími pracemi na hudebním poli v pop artovém stylu jsou návrhy alb

¹⁰ Pop Art. In: *ArtMuseum.cz* [online]

Andyho Warhola. V roce 1967 navrhl svlékácí banán The Velvet Underground and Nico z jejich stejnojmenného debutového alba. Banán je vlastně samolepkou a vedle je malým písmem poznamenáno: „Peel slowly and see“. Osobitý je i Warholův obal Sticky Fingers (1971) od The Rolling Stones s mužským rozkrokem, jasně viditelným obrysem penisu a funkčním zipem.

Obr. 21 Tři fáze obalu The Velvet Underground and Nico

Na přelomu desetiletí byl už „cover“ design brán jako umělecké dílo rovné plakátům. Díky LSD obálky zdobilo umění inspirované surrealismem, secesí, op artem, pop artem i čistou abstrakcí. Návrháři postupně překračovali i hranice formátu běžných obalů a objevily se obaly rozkládací, se stále bohatší výzdobou, navazující na průkopnictví The Beatles u Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band. Například cenu časopisu NME za nejlepší obal roku 1969 získali Jethro Tull s jejich deskou Stand Up. Ta měla booklet ve stylu pop up grafiky a při otevření na vás vyskočila celá kapela zachycená technikou profesionálního řezbáře Jamese Grashowa. Za tímto nápadem stál částečně i grafik **John Williams**, který později pracoval i pro Franka Zappu. Umělci se do hudebního designu jen hrnuli.

2.4 70. léta začínají vyostřovat

S příchodem let sedmdesátých se škála rockových žánrů stále rozšiřovala. Velmi populárními se stávají blues rock, progresivní rock a hard rock. Díky jejich experimentům se stále posouvaly hranice a začaly se objevovat prvky heavy metalu a punku. Pro rockového fanouška je toto desetiletí zásadní příchodem další vlny kapel jako Deep Purple, Led Zeppelin, Queen, Pink Floyd a Black Sabbath.

Na obálkách LP desek doznívají psychedelické motivy a grafika se střídá s fotografií. S obojím se experimentuje a stejně jako hudba se i design dostává na hranu dostupných možností a tabu tematických i výtvarných. Technické zdokonalování a pokrok, přináší nové možnosti při živém vystupování a vedle gramofonových desek se koncem desetiletí objevují zmenšené magnetofonové pásky, audiokazety.

Ve využívání světelných prvků a technických možností při živých vystoupeních vyniká kapela Pink Floyd. Jako hold reflektorové souhře a využívání světla dvojice autorů **Storm Thorgerson** a **Aubrey "Po" Powell** (dohromady tvořili designérské duo známé jako **Hipgnosis**) dokonce umísťuje i na jejich album vydané v březnu 1973, *The Dark Side of the Moon*. Toto jejich komerčně nejúspěšnější album se stalo ztělesněním Pink Floyd nejen po stránce hudební, ale vzor optického hranolu rozkládajícího bílé světlo do duhového spektra se dá pokládat za jejich symbol nebo dokonce logo. Mike Evans o úspěchu tohoto titulu napsal: „*Kromě svěží hudby a univerzálních témat patří mezi faktory jeho úspěchu také dokonale čistý zvuk a legendární obal (zprvu rozkládací, s vloženými samolepkami a dvěma plakáty), s jejichž pomocí tento vinyl vystoupal na předtím nevídanou úroveň.*“¹¹ „Floydí“ byli jedni z průkopníků mohutných doprovodných show a jejich performance jimi byla pověstná.

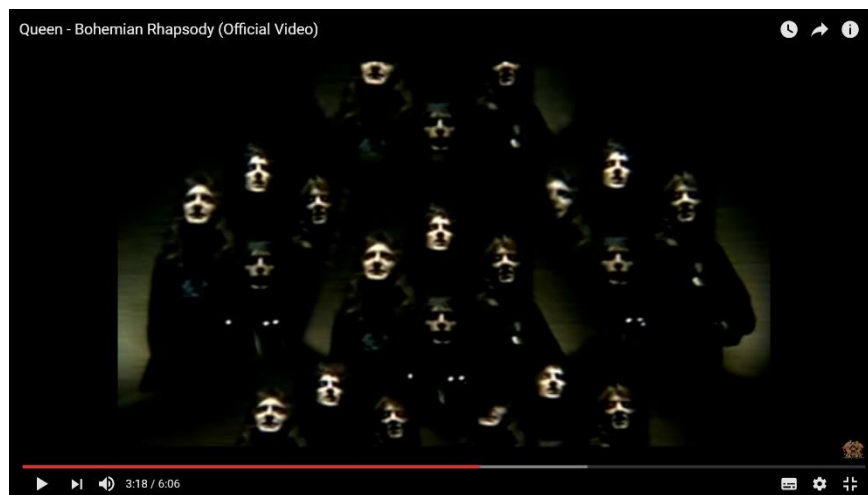

Obr. 22 Koncert kapely Pink Floyd

¹¹ EVANS, Mike. Vinyl – umění výroby desek, s. 137

Kromě Hipgnosis v rockovém výtvarném světě vynikal ještě umělec a designér **Rodger Dean**, který proslul svými obálkami progrockových až art rockových kapel jako Osibisa, Asia, Uriah Heep nebo Yes. Dean své malby stavěl hlavně na své vlastní představivosti, čímž vznikaly surrealistické, fantaskní světy plné barev.

Kromě inovací využívaných při živých vystoupeních zaznamenala pokrok i videotvorba. Hudební videa se na obrazovkách všech různých televizí objevují už od padesátých let, ale pouze jako ozvláštňení programu populárních show. Navíc jejich podoba měla zavedenou formu jakéhosi komorního vystoupení snímaného několika kamerami. Postupně se ale začal více klást důraz na střihy a pak přišli Queen s **Bohemian Rhapsody**. Vítězslav Štefl se o vydání skladby vyjádřil takto: „Skladba se po devět týdnů držela na 1. místě britské hitparády a promotion video, které kapela k této skladbě natočila, odstartovalo z hlediska reklamy vlastně celý hudební videoprůmysl.“¹² Video kombinovalo důmyslné kompozice, dramatické přechody, hry s obrazem a vynikající hudbu. Roku 1979 zase Elvis Costello vydal pop artový animovaný klip k písni Accidents Will Happen od autorského dua **Annabel Jankelové** a **Rockyho Mortona**. Hudební videa přibývala a jejich popularita vedla o pár let později až k spuštění první televizní stanice specializující se na hudbu – MTV (Music Television).

Obr. 23 Ukázka z videoklipu Bohemian Rhapsody

¹² ŠTEFL, Vítězslav. Netradiční encyklopedie - 33+333 světových kytarisků, s. 223

Pokrok performance sebou nesl ale i jiné stránky. Mnoho kapel se snažilo obecnost šokovat na odiv stavěnou nespoutanou sexualitou. Led Zeppelin na obálku svého prvního alba v roce 1969 sice umístili hořící vzducholod', jenže mnozí v ní viděli i skryté mužské přirození, což se samozřejmě konzervativní části společnosti značně přičilo, stejně jako o rok později u Warholova návrhu Sticky Fingers. Tyto tendence vrcholily navazujícím stylem, kterým byl glam rock. Výrazně se v tomto žánru odráží snahy o zrovnoprávnění homosexuálů, které v 70. letech vrcholí řadou demonstrací

a nepokojů. Kromě sexuálně explicitních obálek a doprovodné grafiky kapely pobuřují hlavně svou image a vystoupeními. Muži se zženšťují a ženy mužní. Inspirováni sci-fi se další hudebníci snaží působit jako sexuálně nejednoznační, mimozemští přistěhovalci. Glam rock křičí, je naprosto nespoutaný, divoký, bisexuální, dává to otevřeně najevo a dokonce se tím chlubí. Staví se na místo protipólu vysoce uměleckých tendencí progresivního rocku a publiku nabízí zářivost, barevnost, bohatství, nekonečné večírky a kýč ve všech jeho podobách. Tento styl má původ v USA, kde se k němu hlásilo mnoho kapel, jako například Alice Cooper, T. Rex, Suzi Quatro, ale pozornosti se mu dostalo i v Evropě. Na Britských ostrovech na něj navazují třeba Elton John, Queen nebo David Bowie.

Podobné tendence jsou znát i v první vlně heavy metalu, který vychází z tvorby Led Zeppelin, Deep Purple následovaných Rainbow a Black Sabbath. Až extrémně skandálního přijetí se pak dočkala německá skupina Scorpions, která v roce 1976 vydala album Virgin Killer s nahou jedenáctiletou dívkou na obálce. Obálku navrhl manažer vydavatelství RCA **Steffan Böhle** s jasným účelem vzbudit poprask. Deska byla cenzory okamžitě zakázána a umístěna na černou listinu, což o ní paradoxně zvýšilo zájem.

Poněkud temnější atmosféru kolem sebe vytvořila skupina **Black Sabbath**. Kapela inspirovala pozdější metalisty nejen svou hudbou, ale i celkovým výrazem a kontroverzní image. Jejich styl byl inspirovaný okultismem a černou magií. Zahrávání si s těmito temnými silami jim přineslo jak vlnu kritiky, tak i nadšených fanoušků, kteří do té doby nic podobného neslyšeli ani neviděli. Jejich debutové album pojmenované prostě Black Sabbath, za kterým stojí návrhář **Keith Macmillan**, obsahovalo na vnější straně „horrorový“ snímek se ženou držící kočku a

uvnitř byl obrácený kříž s básní propojující obraz s úvodní skladbou. Skupina pak koncept podporovala při koncertech oděvy s převládající černou barvou a kříži na krcích. Jejich image se následně stala vzorem pro velkou část metalové subkultury a její typickou vizuální podobu.

Obr. 25 Vnější strana obalu alba Black Sabbath

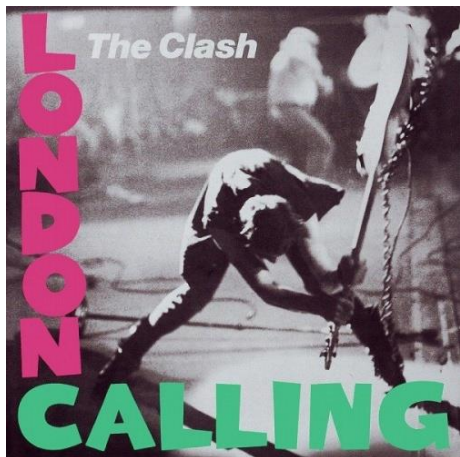

Obr. 24 Vnitřní strana obalu alba Black Sabbath

Poslední, výrazně se vyčleňující odrůdou rocku v sedmdesátých letech byl punk. Oproti vznešenosti progressivního rocku, kýčovosti glam rocku a temnotě Black Sabbath punk přenáší hudbu k syrové bezprostřednosti. To se projevuje i na vizuální stránce punku. Obálky alb si takřkajíc „na nic nehrajou“ a satiricky se posmívají upjatosti střední a vyšší třídy. Tyto prvky jsou hezky viditelné na obálce kontroverzního SP God Save The Queen (1977) navržené Jamie Raidem pro Britskou skupinu Sex Pistols a na albu London Calling (1979) od též britských The Clash. Design titulní stránky paroduje debutové album už tehdy legendárního Elvise

Presleyho z roku 1956 a podle britského magazínu „Q“ je dokonce ústřední fotografie **Pennie Smithové** označena jako nejlepší fotografie všech dob.

Punk se skoro už od samotného začátku postupně rozděloval na dvě větve. Obě

Obr. 26 Album London Calling

Obr. 27 Album God Save The Queen

vycházely z bezprostřednosti a rebelství vůči střední třídě a rozmáhající se pop music, ale každá měla trochu jiný přístup. První, zastupovaná už zmíněnou kapelou Sex Pistols, brala za hlavní cíl své tvorby anarchii a vzpouru proti autoritám. Druhá větev nebyla ani tolik divoká jako spíše depresivní. Ta se časem začala označovat jako post-punk a stala se předlohou žánrů souhrnně označovaných jako gothic. Sem spadala i kapela Joy Division se svou debutovou deskou Unknown Pleasures (1979). Titulní obrázek, zřetelně ovlivněný minimalismem, navrhl **Peter Saville** a jedná se o barevně převrácenou reprodukci vizualizace rádiových vln z cambrigské encyklopedie astronomie.

Obr. 28 Titulní obrázek alba Unknown Pleasures

Díky těmto stylům jsou novinkou sedmdesátých let doposud v hudbě nevídaná témata. Heavy metal po vzoru Black Sabbath prozkoumává zákoutí smrti až k začínajícímu satanismu, což se samozřejmě moc nelíbí církvi. Pink Floyd zase nutí lidi přemýšlet rozebíráním existenčních témat, rock světu představuje sex a punkové kapely se soustředí na rebelii a politiku. Tedy spíše antipolitiku, což ale později přispěje právě k rozvoji politických textů a aktivit u mnoha hudebníků následujících dekád. Politicky aktivní tvorba je typická také pro **Johna Lennona**, původně člena The Beatles. Ten spolu s manželkou, japonskou umělkyní a členkou skupiny Fluxus **Yoko Ono** vydává protiválečné skladby a v roce 1968 oba šokují veřejnost vydáním společného LP Unfinished Music No. 1: Two Virgins, na kterém jsou nazí. To samozřejmě rozpoutá vlnu kritiky a cenzury. Tyto události z hippie období předchozího desetiletí se volně přelévají právě do let sedmdesátých.

Grafické invence se objevují i v České republice, kam taktéž doráží rockové, heavy metalové a punkové vlivy a dopadají rovnou do undergroundové scény. V Dějinách československého komiksu 20. století je uvedeno: „*Nejstarší undergroundové komiksy vycházely z prostředí alternativní hudby, k jejich prvním autorům patřil kytarista a zakladatel skupiny Extempore Jaroslav Jeronym Neduha, označující někdy svá díla specifickým tvarem „com mix“. Neduha od poloviny 70. let doprovázel komponované hudební programy své skupiny osobitými komiksovými „librety“ – jednalo se tak vlastně o svého druhu předchůdce dnešních výpravných bookletů u CD.*“¹³

Celkově 70. léta přinesla nové představy o podobě rockové hudby a vytvořila ideální podhoubí pro následující hudební štěpení a vyostřování do extrémů. Po vizuální stránce se na grafickou průpravu muziky zaměřuje množství umělců, podporovaných hlavně filozofií pop artu, a výtvarná scéna je si s muzikanty velmi blízká. Rock se v této době naplno držel hlavního populárního proudu označovaného jako **mainstream** a byl tedy součástí populární hudby, s obrovskými zisky a téměř nehasnoucí popularitou. Jenže pak přišla léta osmdesátá.

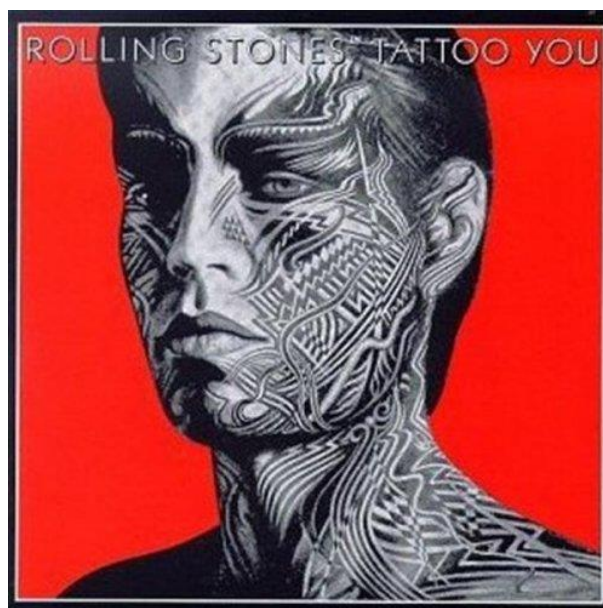
¹³ PROKŮPEK, Tomáš, Pavel KOŘÍNEK, Martin FORET a Michal JAREŠ. Dějiny československého komiksu 20. století, s. 612.

2.5 80. léta, kdy akustiku nahradila elektronika

S dalším technickým pokrokem a jeho neustálým rozvojem se do oblasti zájmu v osmdesátých letech dostává hudba elektronická a taneční. Té se chytne rozjíždějící se MTV a středoproudá mládež svůj hudební vkus pomalu odklání od do té doby převládajícího rocku. Pomyslná ostří nůžek mezi rockovou a popovou hudbou se s přicházejícími syntezátory stále více rozevírají. Ačkoli hudební titáni předchozích dekád stále oslovovali svá obrovská publika, pro novou generaci se rock postupně přesouvá na vedlejší kolej a částečně se vrací zpět do undergroundu. Pod menším tlakem ze strany spotřebitelů se mladí hudebníci radikalizují, přijímají extrémní a začleňují prvky, které zkrátka nejdou tolik na odbyt.

Nejprve tedy k těm titánům. Progresivní rock a art rock „vychytal všechny mouchy“ a ambiciózně prolíná rockovou hudbu s hudbou klasickou a jazzem. Muzikanti jako Pink Floyd, The Who, Yes, Queen, Vanilla Fudge, Jethro Tull, Genesis a další jsou velmi dobře přijímáni publikem i kritiky a po předešlých úspěších jsou respektováni jako umělecká část rockového světa a stabilní součást populární hudby. Jejich muzika odvolávající se na vyšší cíle je výrazově vyzrálá i po vizuální stránce. Přebaly se inspirovaly převážně v surrealismu, ale i v minimalismu nebo technice.

Na vlně popularity se veze i nestárnoucí rock and roll a k němu se připojují spontánně vznikající pop rock a pop punk. Tyto styly míchají průkopnické žánry předchozích dekád a roubují je na osvědčené postupy populární hudby. Výsledný produkt se dobře prodává, kapely se těší oblibě a finance navíc se investují do propagace. V mnoha případech dochází k převládání propagačních a marketingových tendencí před uměleckými záměry a to hlavně v USA, ale velké peníze sebou mohou přinést i kvalitní grafickou tvorbu. Booklet alba *Tattoo You* od Rolling Stones, za návrh designéra **Petera Corristona** získává v roce 1981 cenu Grammy za obal roku a stále tak dokazuje, jak jde hudba s uměním ruku v ruce.

Obr. 29 Obálka alba Tattoo You

Vedle těchto populárních žánrů středního proudu se stabilizuje vyhraněný žánr heavy metal a jeho odnože thrash metal, death metal, glam metal, gothic rock, hardcore a úplně extrémní black metal a grindcore. Tyto styly se těšily různé míře obliby v různých obdobích, ale nikdy nedosahovaly popularity těch mainstreamových. Metal se tak vlastně oddělil od rocku. Jinam začala směřovat i grafická zpracování a vize hudebníků více či méně zavrhuje střední proudy.

Stále ještě na relativním pomezí populární hudby se nejvíce dařilo heavy metalu. Od konce předchozího desetiletí do něj vstupuje **Nová vlna britského heavy metalu** pojmenovaná novinářem Geoffem Bartonem, která s sebou přináší kapely Def Leppard, Motörhead či Iron Maiden. Inspirováni glam rockem, muzikou Black Sabbath, domnívám se, že i malbami Rogera Deana, které ji doprovázejí, se směřování této agresivní hudby pomalu přesouvá do fantazijních světů. To se projevuje i na vizuální podobě přidružené grafiky a odklonu od fotografie. Typické jsou na barvy bohaté ručně malované výjevy obvykle opatřené nablýskaným logem kapely. Témata maleb se pohybovaly od válečných výjevů, přes středověké rytíře až po čisté sci-fi. Kapely jednotlivé obaly alb, plakáty a přidruženou grafiku často propojovaly jedním ústředním motivem člověka, humanoida či zvířete – maskotem. Nejtypičtějším představitelem je Eddie The Head, symbol kapely Iron Maiden, navržený **Derekem Riggsem**. Eddie se od druhého alba kapely pravidelně objevuje

na většině propagačních materiálů a pouze se vizuálně proměňuje podle tematiky jednotlivých alb.

Obr. 30 Eddie The Head, maskot Iron Maiden

Podobné prvky jsou běžné i v podžánru glam metal. Ten víceméně koresponduje se svými předchůdci heavy metalem a glam rockem, ale svou tvorbu přesouvá do středním proudem více žádanější roviny. Důraz klade na show, zářivost a hedonistické motivy, nedbá na umělecký dojem. Inspirací jsou mu divoké večírky, drogy, prostitutky a nevázaný životní styl. Kvůli maximalizaci transsexuálních prvků v image glam metalových kapel a naprosto všudypřítomné „dlouhovlasosti“ je často označován i jako hair metal.

Oproti tomu se z heavy metalu odtrhla skupina kapel zavrhuje „přeglorifikovanost“ a směřování tvorby do pozice hrdinských eposů. Thrash a death metal se více inspirovaly punkem a hardcore. Pod těmito vlivy se jejich tvorba zaměřuje na brutalitu a násilí. Také tematika skladeb spojená s grafikou se po vzoru punku zabývá útočnějšími myšlenkami, kritizujícími společnost plnou nenávisti, závidi a pokrytectví. Na obálcách převládají potměšlé motivy, zašlost, špinavost, agrese, krev, oheň a obrácené pentagramy.

V protináboženských tématech pak vynikl styl pojmenovaný podle druhého alba hudební skupiny *Venom* – **black metal**. Jako samostatný styl je patrný až od konce osmdesátých let a největší oblibě se tomuto stylu dostalo ve Skandinávii, hlavně v Norsku. Pohrdání křesťanskou kulturou se stalo pro black metal hlavním poznávacím znakem a vyskytuje se ve všech jeho formách, ale zatímco jedna strana

jeho protagonistů se otevřeně hlásí k satanismu, druhá se zaměřuje spíš na návrat k předkřesťanským kulturám a přírodě. Tyto tendence jsou podporovány i umístěním Norska a jeho historií. „Z hlediska fanouškovské příslušnosti je hlavním lákadlem přirozeně samotná hudba spojená s vizualitou, jakou jiné metalové žánry neposkytují.“ uvádí Viktor Palák ve své kapitole ze svazku Kmeny a pokračuje citací Michala Jaroše. „Schopnost blacku pohltit člověka a odnést ho do své reality považují, vedle celkové atmosférickosti a obrazotvornosti, za největší výsadu žánru.“¹⁴ Výtvarné projevy „blacku“ jsou založeny na výrazné redukci barev, často jen na kombinaci bílé a černé. Důraz je kladen na teskně mrazivou atmosféru a propracovanou symboliku. Propracovanost výrazu je znát i na vystoupeních. Muzikanti často používají kovové doplňky a kožené oblečení inspirované středověkem a obličej jim obvykle zdobí černobílé ornamenty zvané Corpsepaint nebo Warpaint. Samotné koncerty pak mnohdy pracují s divadelními prvky připomínající například obřady, orgie nebo vyvolávání démonů.

Obr. 31 Black metalová kapela Carpatian Forest při vystoupení

V černobílých motivech se black metalu dost přibližuje doom metal, který má podobné prvky ve výrazu, ale vyznačuje se pomalou až utahanou hudbou, a gothic rock. Gothic rock obdobně pracuje s temnotou, ale nezachází tolik do extrému. Jedná

¹⁴ PALÁK, Viktor. *Kmeny – Black Metal*, s. 198 / 199

se o styl přímo navazující na první alba Black Sabbath a depresivní post-punk. Inspiraci čerpá z gotiky a to se projevuje na vizuální stránce. Kapely obvykle používají gotická či středověká písma, motivy zašlých katedrál, prastarých hřbitovů, vše protkáno melancholií, ponurostí, existencialismem a notnou dávkou temné romantiky.

Naprosto odlišně se směřuje vlna americké hudby založená na míchání heavy metalu a anarchistického punku let sedmdesátých. Výsledná fúze ovlivnila nejen už zmíněný thrash a death metal ale i jejich následný vývoj a nově vznikající rockové styly následujících desetiletí. Jedná se samozřejmě o **hardcore** (zkráceně HC). Primárně byl původní hardcore určen výhradně pro undergroundovou scénu a sám sebe bral právě jako pomyslné „tvrdé jádro“ punku, které se nikdy nenechá ovlivnit komercí. Hudba byla situovaná do podmínek gangy rozdělených předměstí amerických velkoměst a vizuální styl byl hodně spojen s principy „do it yourself“ (zkráceně D. I. Y. což se překládá jako „udělej si sám“) a ovlivněn subkulturou hip hopu, která se vyvíjela takřkajíc „přes ulici“. Nízkorozpočtové obálky alb a propagační materiály sloužily jen jako nutná komunikace s posluchači a domácí tvoření se odráželo na hudbě i módě. Životní styl plný potyček, touhy po svobodě a rovnoprávnosti zase ovlivňoval texty. Ona „nejnutnější“ grafika pak kombinuje vlivy graffiti a tetování s heavy metalovým a punkovým přístupem. Na obáčkách převládají fotografie a koláže, u nichž je barevnost brána jako zbytečný a opovrhovaný luxus. Taktéž malonákladová vystoupení původních HC kapel jako Agnostic Front, Madball, Sick of It All nebo Judge zaujmou i dnes hlavně svou expresivností, bouřlivostí a napjatou atmosférou.

Obr. 32 Album skupiny Judge

Vizuální podoba rockové hudby osmdesátých let se tedy skládá z mnoha odnoží. Máme tu klasické rockery, kteří se drží surrealistických vizuálů předchozí dekády. Dále hardcore navazující na punk, včetně malonákladových výtvarných projevů často navrhovaných blízkými přáteli nebo samotnými členy zúčastněných kapel. Metal, jehož hlavní inspirací jsou hrdinské eposy, a jeho grafika plná fantastických maleb tomu odpovídá. Dále sem zapadá glamová vlna soustředící se na okázalost, přehnanost, kýčovitost s transsexuálními motivy, thrash a death metal pohybující se na hranici HC a heavy metalem, pro svůj důraz na technickou stránku, ale zároveň opovrhováním přebujelostí, a poslední black metal experimentující s přijatelnými hranicemi. Kompletní metalová část rocku zavrhlá avantgardu i aktuální umělecké trendy a vrhla se svým osobitým směrem. Do toho sem tam vyskočila i „nějaká ta úplná šílenost“ jako počátek grindcore, který pod vlivy hardcore dosahuje naprosté hudební agonie, a extrémní metal, který pojmul zbytky vymykající se úplně všemu. Časem se v HC objevila jemnější, velmi chytlavá varianta známá jako grunge a přišly „devadesátky“.

2.6 90. léta, CD a photoshop

Grunge, utvářející se už od poloviny předchozího desetiletí právě z vlivů hardcore, se hned začátkem let devadesátých vyhoupl na vrchol hitparád. Zřejmě největší zásluhu na této „čáře přes rozpočet středního proudu“ má hudební label Sub Pop ze Seattlu a pod ním vedené trio Nirvana. Kromě této relativně krátké vlny nadšení se k hlavnímu místu na hudební scéně dostává taneční hudba a rock se uchyluje do ústraní, nicméně se dál vyvíjí. Vyhraňují a oddělují se v něm styly jako indie rock, stoner rock, metalcore, symphonic metal, pagan metal, power metal a i fúze rocku s hip hopem či elektronickou hudbou. Na skladbách i nových žánrech je už cítit jakási vyčerplost, kdy většina nových stylů je pouze kombinací už vzniklých prvků. Samozřejmě se objevují nové zvuky a postupy, ale dle mého názoru se od této doby hudba (hlavně ta rocková) spíše tříbí, nežli zásadně posouvá. Navíc s přelomem 80. a 90. let se stávají snadno dostupné technologie spojené s šířením, tvorbou a přehráváním CD, díky čemuž raketově stoupá dostupnost muziky, klasické vinylové desky jsou vytlačovány z trhu, stále více se rozmáhají elektronické žánry a „DJejing“.

Vizuální tvorbu v té době značně ovlivnila digitalizace a rozvoj počítačové grafiky. Menší prostor a důraz na kvantitu snížil i nároky na grafické provedení. To způsobilo snížení ceny hudby a obchody byly přeplněny množstvím více či méně kvalitních nahrávek všemožných interpretů. Důraz se tak opět vrací k propagaci a nutnosti upoutat, což je ovšem stále těžší a těžší.

Grunge se po vzoru hardcore vizualizuje hlavně fotograficky, syrově a vzdorovitě. V rozhovoru pro magazín Spin se basista skupiny Pearl Jam **Jeff Ament** ke své fotografii na obálce desky Vs. vyjádřil: „*As Prince Would put it, We Were slaves.*“¹⁵ (Což bych volně přeložil jako: Jak Prince osvětlil hořkou pravdu, byly jsme otroci.) Jako na jedny z hlavních představitelů vykvetlého Grunge na ně produkční společnost tlačila k reprezentaci této vlny. Společně s Nirvanou, Soundgarden a Alice in Chains se měli vyrovnat tehdy už obřím kapelám jako Iron Maiden, Metallica nebo i Rolling Stones, což u mladých muzikantů vyvolávalo spíše deprese a rebelii.

Obr. 33 Obal alba Vs. skupiny Pearl Jam

¹⁵ Spin Online, August 2001, In: fivehorizons [online]

Popularita Grunge se dostala na takovou úroveň, že je do hlavního vysílacího času zařadila i MTV značně soustředěná hlavně na čistou pop music. Vzniklo tedy mnoho videoklipů, určených právě pro televizní vysílání a další propagaci kapel a následně i série záznamů živých vystoupení, známá jako **MTV Unplugged**. Mne osobně však nejvíce zaujal klip ke skladbě Heart-Shaped Box kapely Nirvana, kterou režíroval **Anton Corbijn** víceméně podle představ **Kurta Cobaina** (frontman Nirvany). Vzniklé art video je protkáno surrealistickými vizemi a nadčasovou satirou společnosti. Za pozornost ale stojí i jejich ostatní hudební videa od **Kevinu Kerslakeho** nebo **Samuela Bayera**, jejichž práce se prolínají několika desetiletími rockové hudební scény.

Obr. 34 Ukázka z videoklipu Heart-Shaped Box

V podobném duchu jako Grunge se do éteru vřítla i nová vlna punk rocku, zastupovaná kapelami Green Day, The Offspring nebo Blink 182. Oproti brutálnosti extrémního metalu, hardcore a thrashe, i přes zřejmý odkaz na původní punkovou vlnu působí relativně „vyměkle“, zato chytlavě a rychle se přesouvá do mainstreamového proudu. Pro svou jednoduchost a efektivnost se ujímá hlavně v populárním trendu středoškolských kapel a mnohdy se mu (spíše hanlivě) přezdívá pop punk. Obrazově odpovídá právě těmto prostředím. Často se v něm používají ustálená loga a inspirován je hlavně komiksem, pop artem nebo skate subkulturou s důrazem na vtipnost a „cool“ motivy.

V metalové odnoži docházelo hlavně k přelévání různých prvků předchozích žánrů nebo kladení důrazu na vybrané části. Oddělily se tak styly jako pagan metal, soustředící se na předkřesťanské kultury (např. vikingy), symphonic metal

spolupracující se symfonickými orchestry nebo power metal kombinující klasický heavy metal s speed metalem. Zároveň dochází ke kombinacím metalu s hardcore, z čehož vznikl styl metalcore, a metalu s hip hopovými prvky, hlavně s rapem. V rockovém ústraní se kapely hlásí ke stylu indie rock (z anglického independent – nezávislý), čímž se chtějí distancovat od labely a komercí vedených superhvězd rockové hudby.

Jednotlivé žánry pak výrazově kombinovaly a rozvíjely své předchůdce bez zásadnějších inovací. Používají se fotky, komiksy, koláže, kresby, malby inspirované posledním stoletím a všemi jeho uměleckými i neuměleckými směry. Výrazně se rozmáhá počítačová grafika, která prakticky přebírá veškeré postprodukční úpravy a koláže. V tomto bodě dochází k rozkolu mezi výtvarníky, kdy první skupina vítá nové možnosti rychlého zpracování a druhá považuje vizuálně-hudební umění za mrtvé. Vyhlášení umělci v něm vidí pouze propagační artikl naplno prostoupený „érou photoshopu“, ale na druhou stranu se zde otevírá prostor pro menší výtvarníky často přímo specializované na konkrétní žánry, což se plně uplatňuje až do dnešních dob.

2.7 2000 - Z nu metalu hluboko do jádra.

Po přelomu tisíciletí se mainstreamové společnosti dotknul nu metal, styl vzešlý z heavy metalu s prvky hardcore, thrashe, grunge, ale i rapu a elektronické hudby. Hudebně se jedná o velice rozmanitý žánr založený na výrazných hutných riffech podladěných kytar a expresivního hlasového projevu kombinujícího klasický zpěv s rapem, growlingem a screamingem. Nu metal je vlastně nejvýznamnější část **Nové vlny amerického heavy metalu**, kterou specifikoval Garry Sharpe-Young ve své publikaci *New wave of American heavy metal* zabývající se právě metalovými formacemi vznikajícími kolem roku 2000 a za jeho hlavní představitele jsou brány kapely System of a Down, Slipknot, Linkin Park, Limp Bizkit či Korn. Jedná se o nejsurovější část popu v první dekádě nového tisíciletí. Jeho úspěch vyplývá právě z chytlavé kombinace prvků mnoha žánrů, čímž pro mainstreamovou společnost představuje přijatelnou variantu agresivní metalové hudby.

Stejně jako muzika je i vizuální podoba tohoto stylu značně rozmanitá a velmi těžko popsateľná. Běžné jsou fotografie členů uskupení v jakýchsi „oprýskaných“ kulisách, čímž korespondují mezi zbožšťováním interpretů a pocitem obyčejnosti. Fanouškům tak dávají pocit, že jsou jedni z nich, což vždy fungovalo velice dobře při ztotožňování se s názory hudebníků, a těm dává určitou možnost ovlivňovat veřejné mínění. Nu metal vyzdvihuje originalitu jednotlivce se všemi jeho vlastnostmi. Sami hudebníci jsou svým vzhledem relativně jedineční a mnohdy jím překračují hranice stylů. „Vlasová uniformita“ předchozích generací tím pádem bere za své, což je mnoha fanoušky rockové hudby odsuzováno jako komerčnost a pohrdání historií. Na jejich podporu se ale postavilo množství převážně mladých posluchačů (odkud bych zřejmě vystopoval právě vznik core subkultury popsané níže).

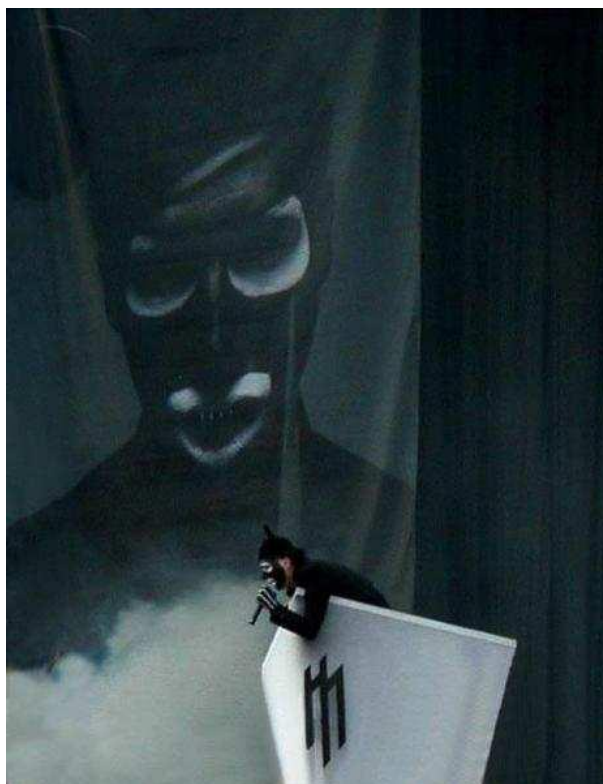

Obr. 35 Členové skupiny Limp Bizkit při vystoupení

Vedle nu metalu se značná popularita dostává i stylu označovanému jako industrial metal. Ačkoli se oba žánry vyvíjely už od devadesátých let, jsou si po hudební stránce značně podobné a některé kapely mezi nimi neustále balancují, industrial metal je citelně agresivnější a upřímnější. Jeho specifickým prvkem je postoj k deviaci. Důležité je si uvědomit, že s každou další generací během posledního století, se v mainstreamové hudbě stále posouvá hranice přijatelných experimentů a vulgárností. V hudbě už není nic zvláštního na vulgárních nadávkách, braní drog ani otevřeném sexu. S každým dalším desetiletím se odkrývají a veřejně přiznávají další

a další lidské neřesti, kterých by se každý spořádaný občan našeho dokonalého západního světa „nikdy nedopustil“.

Typickými zástupci industrial metalu jsou kapely Rammstein, Rob Zombie nebo Marilyn Manson. Nesčetné používání dekadentních prvků v tiskovinách, designu alb, videoklipech i při živých vystoupeních jim přináší značnou vlnu kritiky ze strany konzervativní společnosti, ale zároveň i zajišťuje publicitu, díky níž se těší velké popularitě. Kapelu Marilyn Manson bych označil za nejtypičtější. Celá formace se točí hlavně kolem amerického intelektuálního umělce **Briana Warnera**, známého právě pod pseudonymem Marilyn Manson. Už jen při výběru názvu sáhl po kombinaci jmen hvězdné Marilyn Monroe a Charlese Mansona, odsouzeného vraha. Nejvýraznějšího projevu ale dosáhl svou image, jak na živo tak v precizních videoklipech. Například během tour k album *The Golden Age of Grottesque* (2003) Warner vystupoval v kulisách jasně odkazujících na nacismus, zároveň byl ale oděn v masce Mickey Mouse. Častěji se ale stylizoval do podoby jakéhosi bezpohlavního humanoida a v klipech s hororovým nádechem tak vyvolával v divákovi úzkost a znechucení.

Obr. 36 Brian Warner při vystoupení

Podobné prvky se vyskytují i v tvorbě kapely Slipknot, která doposud balancuje mezi oběma výše popsanými žánry. Image Slipknot je ale založena na naprostém vytržení členů z reality. Každý z nich se totiž ukrývá pod maskou, číslem a vězeňským stejnokrojem, ve kterém vystupují. Veškeré obrazové projevy jsou pak striktně vázány na tyto alter ega jako například v hudebním klipu ke skladbě Dead Memories z alba All Hope Is Gone (2008). Video režíroval **P. R. Brown**, který je známý i jako grafický designér a fotograf. Do jeho portfolia patří i řada dalších videoklipů a bookletů jiných rockových a metalových kapel.

Obr. 37 Členové Slipknot na propagačním plakátu

Pod „střechou“ nu metalu a industriálního metalu se ihned začaly objevovat další podžánry odkazující se na všemožné hudební směry. Byly to hlavně post-hardcore, deathcore a djent. Stoupá také zájem o metalcore a u stylových označení kapel se také hojně začíná používat nálepka Crossover značící nespécifikovatelnou kombinaci žánrů a široký tvůrčí záběr. Vyjmenované styly sice přímo vycházejí z rocku a metalu, berou si z nich mnoho prvků a mnohdy se jim značně podobají, jejich obliba se ale šíří skoro výhradně mezi posluchači, kteří vyrůstali právě na nu metalové hudbě. U starších generací, ale dochází spíše k negativnímu přijetí, což není nic neobvyklého, každopádně zde dochází ke vzniku subkultury sama sebe označující jako „core“.

3 CORE

3.1 Co je to core

Jak jsem již naznačil dříve, během rozkvětu nu metalu se začala rocková společnost svérázně rozdělovat. K metalové hudbě, která se během devadesátek odstříhla od grunge a ostatních jemnějších stylů a libovala si v undergroundu, se najednou začalo hlásit velké množství posluchačů do té doby výhradně populární hudby. Metalisté tou dobou jaksi začali nabývat dojmu, že jejich hudba je najednou ohrožena splynutím ve střední proud a hrozí jí ztráta původní svébytnosti, která se v ní od dob Black Sabbath vyvíjela. Generace „pravých“ metalistů, tedy lidí, kteří vyrůstali v před nu metalovém období, se k celé situaci postavila velmi xenofobně a zásadně se od nu metalu distancovala. Označovala jej jako, zaprodaný, komerční, příliš alternativní, změkklý. Následně začala šířit názory, že současná hudba už nikdy nebude jako dříve, že rock už nikdy nebude překonán a společně s metalem dosáhli dokonalosti, která bude inovacemi pouze przněna. „Správná“ hudba má být surová, rychlá, agresivní apod.

Radikální názory byly samozřejmě nejhlasitější a přijalo je za své velké množství metalistů a rockerů všech věkových kategorií, kteří se svým hudebním vkusem snažili vymezit vůči popu. I já, když jsem s příchodem puberty začal citlivěji rozdělovat hudební směry a to „své“ jsem si našel právě v heavy metalové muzice, jsem se rychle dostal do názorové masáže kázající odpor ke komerční prolezlému mainstreamu, dokonce i všemu co se mu jen vzdáleně podobá (vzhledem k tomu, že to bylo kolem roku 2010 a vyrůstal jsem víceméně bokem nejzarytějších metalových komunit, nebyla má situace tolik vyhraněná, přesto ale existovala). Metal fungoval jako liga sama pro sebe. Netvrdím, že se jeho vývoj zcela zastavil, ale jaksi sám sobě zakázal výraznější experimentování.

Tyto názory opěvující hudební styly, které dosáhly vrcholu už před deseti a více lety, ve skupinách převážně mladých posluchačů začaly postupně vyvolávat pocity frustrace a bezvýchodnosti. Svou pozornost tedy obrátili na **nu metal** a jeho následovníky, **hardcore**, **punk** a **emo subkulturu**. Expresivnost těchto žánrů a kultur perfektně vystihla pocity teenagerů. V té době však stále ještě neexistovalo

výraznější stanovisko k utvoření protipólu zabrzděnému metalu, bez toho aniž byste museli přejít k naprosto odlišnému žánru a subkultuře. Emo v té době zasáhla vlna popularity, která sebou přinesla i následnou komercializaci a tím pádem i příval nových příznivců z řad mainstreamové společnosti. Velkou popularitu získaly kapely jako Bullet for My Valentine, Escape The Fate a Asking Alexandria. Jejich hudba vycházela z metalu, ale výrazně využívala prvky HC a thrashe. Depresivní texty a zpěv kombinující čistý projev se screamingem pak navazovaly na emo. Stylu se nejprve říkalo emocore, jenže následně se emo jako takové začalo spojovat se sebepoškozováním, přehrávanými depresemi, neopodstatněným smutkem, povrchností a získalo status, se kterým se původní příznivci nebyli ochotni ztotožnit, neboť prvotní myšlenka, svobodného projevování emocí podle potřeb člověka, se takřka vytratila. Následovalo tedy rozdělení podle instrumentální části a přišlo se označením **metalcore**, které navazovalo už na kapely z konce devadesátých let. Objevil se také subžánr **deathcore** pro extrémnější varianty bez čistých zpěvů a **post-hardcore** kdy se screaming kombinuje s jemnějšími melodiemi. Vznikající subkultura k sobě, částečně proti jejich vůli, připojila přežívající kulturu hardcore, která se pohybovala na pomyslné hranici mezi metalem a punkem, a postupně přebrala i její ideje. Podle stejné koncovky se lidem hlásící se k těmto stylům začalo říkat „coreisté“ a subkultura, označovaná jako „core“, byla kompletní. Její členové poté došli až tak daleko, že naprosto odmítli vazby na metalovou komunitu a jen pouhé zaškatulkování je dohromady je dokázalo urazit.

Ačkoli byly obě subkultury (metal a core) značně podobné, například v oblibě černé barvy, na poli rockové extrémní muziky spolu svým způsobem soupeřily. Často jsem slyšel věty jako: „Já nejsem metalista, jsem coreista!“ „Metalcore není metal!“ nebo i vulgární urážky a vzájemné shazování názorů. Největší rivalita však probíhala hlavně na poli fanouškovském. Například na metalový festival Brutal Assault jsou každoročně zvány i coreové kapely, ačkoli ze strany „původních“ návštěvníků jsou stále slyšet slova opovržení a nevole. Tyto rozbroje jsou však díky nadhledu organizátorů postupně redukovány a i v celosvětovém měřítku situace pouze poukazuje na fakt, že pod každou subkulturou mohou existovat další subkultury a ve skutečnosti se všichni pouze snaží dál nést odkaz rockové hudby.

Současná obecná ideologie core nejvíce čerpá, jak jsem již zmínil, právě z hardcore subkultury. Ve světě se jedná už skoro o třicet let se relativně samostatně vyvíjející styl, ale do Česka se dostala z Německa až koncem tisíciletí a částečně navázala na dosavadní punkovou scénu. HC vyšel z punku a tak přebíral i jeho rebelské a agresivní vystupování zároveň k němu ale přidal i další motivy. Ideologie hardcore komunity i jejích kapel je například levicově zaměřený politický názor, výzva k angažovanosti nebo principy DIY a často i filozofie straight edge. Dokonce se v HC komunitě dá vystopovat i vznik antifašistického hnutí Good Night White Pride. Bob Kuřík v knize *Kmeny o hardcore* píše: „...*A hlavně – nikdy nebyl jen o hudbě. Jasný politický postoj, pro který se v HC subkultuře vžil výraz „poselství“, patří do hardcoru od počátků jako cihla do zdi. Neexistuje subkultura mládeže, kde by politika hrála tak významnou a integrální roli, jako je tomu v HC/punkové scéně. Politický přesah současných pražských kapel, jako jsou Flowers for Whores, Gnu, Mother, Fear of Extinction, Thalidomide, Kung-Fu Girlz, Remek či asi nejznámější Pipes and Pints, je toho důkazem.*“¹⁶ Sice obecnější avšak stále navazující core jde samozřejmě HC ve stopách. Používá stejné principy, snaží se posluchače morálně posouvat a tlačí ho k odpovědnosti. Nedivím se tedy, že po všech urážkách a osočování ze strany metalistů se core k metalu staví útočně, částečně ho zavrhuje a utváří si vlastní nezávislé zázemí. K tomu přidává množství existenčních a sociálních témat a často se naváží jak do přehnaného náboženství tak i zpychlého ateismu.

3.2 Vizuální podoba

Co se vizuální stránky core týče i tady je mocně cítit vliv HC. Osobitá image „coreistů“ se opět snaží vyčnívat z řady. Těla si často zdobí výraznými tetováním, piercingem či jinými tělesnými modifikacemi. Už od dob punku jde hlavně o jakési nastavení morálního kompasu, s cílem šokovat konzervativní obecnost a zároveň se pomocí modifikací spojit se svým osudem, údělem i odkazem. Punkové sebeničení ale core považuje za bezúčelný přežitok a místo toho klade důraz na osobní spokojenost a touhu změnit svět tím, že změníte sebe.

¹⁶ KURÍK, Bob. *Kmeny / Hardcore*, s. 305

Obr. 38 Promo fotografie členů deathcore kapely Suicide Silence

Jako jeden z hlavních propagačních materiálů začal core využívat textil, a to hlavně trička, na kterých se ve velkém objevují manifesty subkultury v podobě na barvy bohatých kreseb, maleb a vektorových ilustrací. Inspirací prvním „coreovým“ tvůrcům byla barevnost secese, expresionismus nebo i komiksové sešity. Inspiraci čerpali z přírody a jejích stvoření, materiálů i zákonů. Jedním z předních core výtvarníků se stal **Dan Mumford**, v jehož portfoliu by nejspíše bylo možné nalézt každou kapelu, která svou hudbou alespoň částečně formovala vývoj core hudby. Pro jeho tvorbu jsou typické složité, do detailu zpracované vektorové ilustrace. V jeho mystických dílech jsou patrné tendence šokovat, což efektivně koresponduje s například s deathcoreovou hudbou nebo pocity osamění a strachu, přitom stále ve velmi lákavém „sexy“ hábitu. Osobně z jeho děl mám pocit, který přirovnávám ke klaustrofobii kvůli tomu, jak Mumford přezaplňuje prázdné prostory. Vyloženě se pak vyžívá v detailech a vrstvených materiálech jako jsou třeba vlasy, nebo peří. Mezi mé oblíbené práce patří například deska australské kapely Parkway Drive – Deep Blue (2010), která vyšla i na rozkládacím vinylu.

Obr. 39 Ukázky bookletu alba Deep Blue

Po této počáteční vlně, ještě silně ovlivněné emo motivy, bohaté na expresivní výrazy přišla vlna druhá více se soustředící na symboliku. Tento přechod je evidentně přímo úměrný k věku předních interpretů, kteří se z rozběsněné omladiny dostávají do pozic respektovaných rockerů a zároveň je výsledkem otevřenosti core k populární kultuře. Hudba si stále udržuje svou naléhavost, ale témata jako láska, deprese či morbidita jsou vytlačovány debatou o údělu života a smyslu bytí.

Společně s posunem hudby se posouvají i vizuální výrazové prostředky. Na titulní strany alb se tak dostávají ikonické grafiky s propracovanými podtexty a důrazem na koncepci jako v případě „Flower of life“ (Květiny života) na albu Sempiternal (2013) od metalcoristů Bring Me The Horizon, titulní obrázek alba Ø (Disambiguation) (2010) Američanů Underoath nebo úžasná série alb kapely Architects.

Obr. 42 Album Nightmares
(2006)

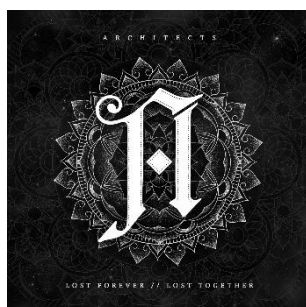
Obr. 41 Album Hollow
Crown (2009)

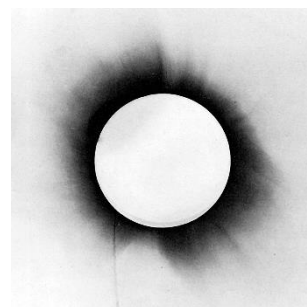
Obr. 40 Album The Here
And Now (2011)

Obr. 44 Album Daybreaker
(2012)

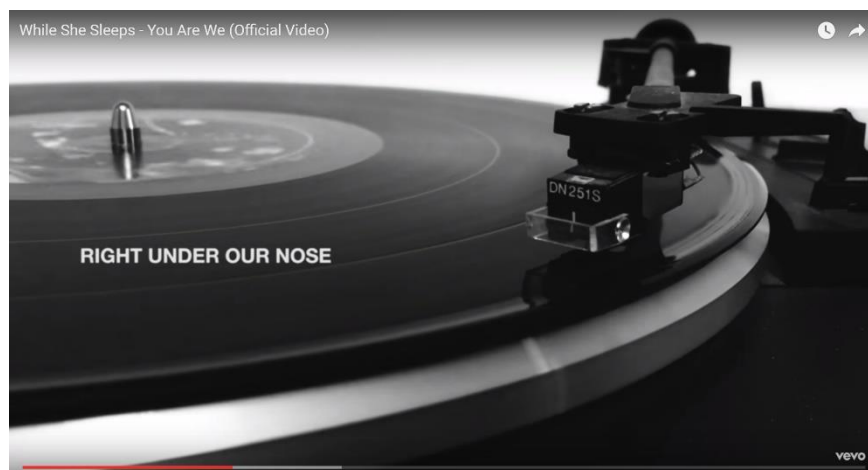
Obr. 45 Album Lost Forever
// Lost Together (2014)

Obr. 43 Album All Our Gods
Have Abandoned Us (2016)

Díky vyspělé technice se dalším důležitým výrazem core stal samozřejmě videoklip. Značně zde samozřejmě záleží na finančních možnostech kapel, ale díky širokému hudebnímu záběru core od metalu, přes elektroniku až po ambientní rock je zde hodně místa na experimentování. Menší kapely často vydávají **lyrics videa** jako efektivní propagaci vlastní hudby, později pak přejdou na sestříhané **live performance**. S větším ohlasem (a tedy i vyššími výdělky) se poté věnují i **art videím** s hojným využíváním satiry a symboliky. Že bych viděl v core videoklipech nějaký zásadní rozdíl oproti hudbě populární nebo jiným rockovým žánrům ale prohlásit nemůžu.

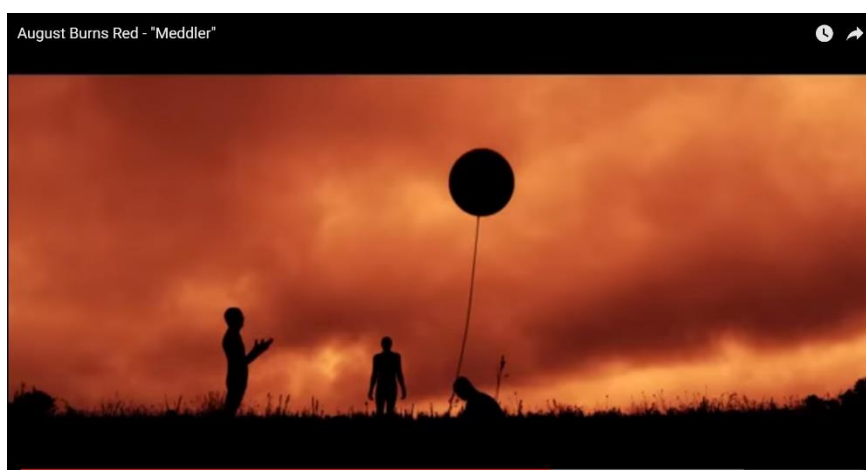
U lyrics videí obvykle kapely využívají buď akční metodu, která podporuje tempo skladby, například u videa Black Blood uskupení Architektů, nebo minimalističtější vyjádření jako v případě You Are We od kapely While She Sleeps.

Obr. 46 Ukázka z videoklipu You Are We

Záznam klasického živého vystoupení u core téměř nenajdeme. U core kapel platí spíše heslo: když koncert, tak na živo. Ačkoli hudebníci někdy zveřejňují jednotlivé živé skladby, jako například akustická verze skladby The Death of Me skupiny Asking Alexandria, pokud si coreisté obvykle pořizují záznam vlastního koncertu, je to většinou pro postprodukční účely. Pro televizi je totiž core pořád ještě nedostatečně mainstreamovým a veškerá vyprodukovaná videa jsou z většiny směřována hlavně na internet, kde částečně slouží jako propagace ale z většiny doprovázejí hudbu jako umocnění uměleckého vyjádření.

Hlavní videotvorbou core jsou tedy art videa. Často jsou u nich uplatňovány surrealistické a symbolické motivy nebo krátké příběhy korespondující se skladbou a právě ony záznamy, které jsou v postprodukcí sestříhány. V klipech pak slouží jako výplňová hmota mezi jednotlivými výjevy k navození živější atmosféry. Dle mého mínění ale kapely tyto prvky používají až příliš často a u kapelního křepčení a až bolestivých mimických projevů se mi spíše navozuje pocit budování kultů osobnosti, než lepší hudební prožitek. Kladnými příklady jsou ale klip ke skladbě Meddler skupiny August Burns Red nebo sbírka videí kapely Bring Me The Horizon, které si frontman Oliver Sykes podle vlastního scénáře sám režíroval. Jeho tvorba se vyznačuje jemným humorem, který se obvykle v core videoklipech nevyskytuje. Animovaná videa jsou zde také vzácností, ale například Heaven Shall Burn animaci použili v klipu ke své skladbě Combat.

Obr. 47 Ukázka z videoklipu Meddler

Obr. 48 Ukázka z videoklipu Combat

Core tedy ve finále funguje jako alternativa k metalové muzice a extrémně expresivní přechod mezi ním a popem. Částečně si zachovává podstatu undergroundové subkultury, ale zároveň o něj roste zájem. Dodal bych snad jen to, že označení core není nijak oficiální a rozhodně ho nenajdeme v příručkách dokonce ani ve wikipedii. Jedná se hlavně o slangový výraz a vyrazit za ním musíme přímo do terénu. Jestli se toto označení zapíše do historie nebo ne, ukáže až čas, pro mé účely, to ale stačí.

4 SOUČASNOST

Kompletní rozsah současné hudby by se určitě bez zavádění dal pokrýt označením „rozmanitá“. Obrovská pluralita všech různých směrů, žánrů a jejich fúzí je dnes silnější než kdy dříve. Velké množství hudebníků zároveň vytváří i velké množství poptávky po grafikách doplňujících jejich tvorbu. Z jedné strany je vidět neskutečná rozmanitost a z druhé strany vše splývá v jednotvárnou změť. Ačkoli se prakticky celou svou prací snažím jednotlivé kapely škatulkovat, tvrdím, že i když je to vhodné pro akademické účely bakalářské práce, realita je mnohem komplexnější a složitější. Pro vyjmenování kompletního seznamu žánrů rockové hudby by pro zjednodušenou představu stačilo uvést všechny mnou zmíněné žánry, ale reálný seznam by byl asi desetkrát delší, nemluvě o tom, že mnoho kapel se nedá ani zařadit.

Mezi zajímavými grafickými pracemi současnosti bych určitě mohl jmenovat například album *Only By The Night* (2008) skupiny Kings of Leon, u nichž mě zaujal nejenom kontrastní obal, ale i používaný font u názvu dle mě hezky parafrázující současnou počítačovou dobu.

Obr. 49 Titulní obrázek olba *Only By The Night*

Dále pak deska Death Magnetic (2008) od skupiny Metallica. Na návrhu obálky kapela spolupracovala se studiem **Turner Duckworth** a v roce 2009 za něj obdržela cenu Grammy za obal roku.

Obr. 50 Plakát k albu Death Magnetic

Do třetice všeho dobrého zmíním nejnovější album That's The Spirit od Bring Me The Horizon, jehož minimalistický design bookletu alba je založen na piktogramech a jemné barevné kombinaci.

Obr. 51 Hlavní piktogram alba That's The Spirit

Specifickou kategorií dneška jsou soundtracky. Díky rozvoji počítačových her je o ně stále větší zájem a stejně jako doposud ve filmovém průmyslu je poptávka hlavně o hudbu na míru. Svým pojetím se někdy jedná o svérázné interaktivní hudební videoklipy. Funkce samotné hudby je zde ale obvykle spíše atmosferická, než jakákoli jiná.

Zato ve filmovém průmyslu je stále v oblibě využívání muzikálových prvků. Podobně je tomu například v satirickém animovaném seriálu *Metalocalypse*, který se celý točí kolem Metalové kapely *Dethklok*, popisované jako „nejbrutálnější kapela na světě“. Seriál **Brandona Smalla** a **Tommyho Blachy** kombinuje vtipné scény, kterými se naváží do stereotypů obyčejných lidí i muzikantů s hudebními doprovody této fiktivní kapely.

Obr. 52 Ukázka ze seriálu *Metalocalypse*

Česká rocková scéna je bohužel oproti zahraničí opět o něco pozadu. Sice se tu výborně daří undergroundu, ale populární rocková scéna se točí kolem „alternativních popařů a pivního rocku“, díky kterým jaksi „stojí na místě“. Zásadním důvodem je právě náš český jazyk. Velká část národa zásadně upřednostňuje česky zpívané skladby ať už proto, že anglicky neumí, jsou líní překládat nebo je pro ně příjemnější poslouchat hudbu interpretů, jejichž koncert mohou navštívit desetkrát do roka. Zavedený systém tedy výborně podporuje interprety, jako jsou Kabát, Kryštof nebo Chinaski, kteří ale hrají pořád to samé, což ovšem masa očekává. Realita je taková, že malé kapely, které by byly schopné přinést do naší společnosti svěží vítr, se

hudbou skoro nemůžou uživit a věnují se jí pouze ve volném čase. Jejich investice do vizuální stránky tomu tedy odpovídají a omezují se jenom na to nejnужnější. Prorazit pro ně do zahraničí je také obtížné, jak kvůli nedostatku financí, tak i českému přízvuku, který se dle mých zkušeností, zvláště v západních zemích, netěší zrovna velké oblibě. I tak se zde ale dají najít zajímavé kapely a jejich nápady.

Například se svěžím minimalistickým designem alba !Rituál, kmen a srdce a kmen! přišla v roce 2015 kapela Cocotte Minute. Návrh vytvořil pražský grafik **Daniel Kurz**, který svými výtvořky zásobuje i jiné české hard rockové kapely, jako Hentai Corporation nebo Atari Terror.

Obr. 53 Průvodní grafika alba
!Rituál, kmen a srdce a kmen!

Množství českých nejen malých kapel je ale v oblasti grafického designu značně dezorientováno. Někteří z nich vizuální stránku podceňují, jiní přeceňují. Některé drobné kapely si zbytečně šetří na předražený design u renomovaných studií, jehož potenciál ani nejsou schopny využít, a další si kompletní grafiku nechají vytvořit za pár korun „u kamaráda v malování“. Stále je také běžnou praxí přehnaný zájem o promo fotografie jednotlivých členů jako by nikdo neměl zájem o hlubší, vizuální zpracování nezaložené na drsných pózách a všeříkajících pohledech.

5 JE ROCKOVÝ DESIGN VLASTNĚ UMĚNÍ?

Celkově vzato hudební design je hlavně komerční záležitost. Mohu oponovat blízkými přáteli nebo dokonce interprety samotnými, kteří si sami navrhují designy alb i okolní grafiku, vybírají image, koncepci chystaných koncertních šňůr a režírují vlastní videoklipy, ale hlavní funkce vizuálu v hudbě je snadněji zprostředkovat hudbu posluchačům. Většinou se tedy bude jednat o jakýsi mezičlánek a pouhý doprovod. Doprovod nemilosrdně útočící na cílového fanouška, a který mu chce pomocí co nejpřístupnějšího sdělení dát představu o tom, jak úžasné pocity zažije, pokud si pustí či zakoupí to nebo ono album. Rock rozhodně není výjimkou. Zvlášť jeho metalová odnož se rozhodně nedá přirovnat k čistému umění a doplňující grafika cílí právě na zaujetí fanoušků, jako například běžné používání fekální tematiky na albech goregrindových kapel.

Na druhou stranu se v řadách rockových muzikantů najde relativně velké množství lidí, kteří se vůči komercializaci vymezují a svou tvorbu to dávají jasně najevo. Buď zde tedy najdeme muzikanty, kteří k vlastní tvorbě přizvou umělce, kteří svým vlastním pohledem obohatí vizuální stránku skladby, jako například kooperace irského hudebníka Hoziera s **Brendanem Cantym**, který zpracoval video k Hozierově písni Take Me to Church, nebo hudebníky a výtvarníky v jedné osobě, kteří vizuální stránku své hudby podporují propracovanými grafikami. Obraz tak se zvukem úzce komunikuje a často dokáží obě média fungovat jako samostatné „artové“ celky, jako například u muzikanta a výtvarníka **Johna Dyera Baizleyho**, který hudbu své kapely Baroness doplňuje vlastními neosecesními malbami.

Obr. 54 Malby J. D. Baizleyho pro rocková hudební alba

Často zmiňovaným faktorem současné grafiky je nedostatečná originalita. S vlastní prací jsem sice spokojen a mé svědomí je naprosto čisté, ale jsem přesvědčen, že při zarputilejším hledání bych určitě našel cosi, co alespoň vzdáleně mou práci připomíná. Alespoň částečnou satisfakcí mi je, že v komerčním světě se při dnešní kvantitě bohužel jedná o relativně běžnou praxi. Můžeme tedy srovnat například nejnovější album formace Metallica, s dekadentně svěžím „čtyřhlavým“ obalem navrženým grafickým studiem **Turner Duckworth**, *Hardwired... to Self-destruct* (2016) se skoro dvacet let starou deskou *Fellows Rest* (1998) od skupiny Crowbar.

Ačkoli mi přijde cover Metallicy hravější (zřejmě díky zvoleným barvám), prvenství konceptu mají Crowbar.

Obr. 55 Crowbar vs Metallica

Zajímavou shodou trpí také titulní obrazy alba Renegade od Rage Against the Machine z roku 2000 a singlu Little by Little / She is Love Britských Oasis který vyšel o dva roky později.

Obr. 56 Oasis vs Rage Against The Machine

Do třetice všeho dobrého zmíním poprockovou kapelu Cold Play, která byla v souvislosti s obsahem obviňovaným z plagiátorství kritizována hned několikrát. Většinou v souvislosti se skladbou Viva La Vida a pochybným vznikem písně The Scientist. Mě ale zaujalo použití motivu na albu A Head Full of Dreams (2015), tedy „Flower of Life“, kterou už jsem zmiňoval u desky Sempiternal z roku 2013 od Bring Me The Horizon. Rád bych Coldplay obvinil jako kapelu založenou na využívání klišé (což si i skutečně myslím), ale popravdě musím přiznat, že při

obrovském množství každý den vznikající nové grafiky nejsou podobné problémy nic zvláštního a vlastně ani něco, co bych chtěl kritizovat.

Obr. 57 Bring Me The Horizon vs Coldplay

Často, když jsem se pak zahleděl na rockové vizuály, na mysl mi přišla myšlenka, jak moc se vlastně jedná o kýč. Umberto Eco ve své knize skeptikové a těšitelé (zjednodušeně) definuje kýč jako prostředek předstírající uměleckost a prvoplánově cílící na city konzumenta, ve kterém vyvolává zároveň pocit estetického a uměleckého prožitku.

Po aplikování této teorie na rockovou a metalovou grafiku bych přítomnost kýče rozhodně nevyvracel, ale rozhodně ne v celém rozsahu rocku, a dokonce bych jím rozhodně nechtěl škatulkovat žádný z popsanych žánrů. Rock stejně jako mnoho další populární hudby si ve světě nízkého umění vytvořil svůj prostor. Jednoduché emoce kýče je to, co prodává, a díky kýči mohou rockoví muzikanti naplno dělat svou hudbu, protože zatímco avantgardní umění baví tisíce, kýč baví miliony.

Osobně bych si dovolil tvrdit, že do určité míry je kýč úhlem pohledu a v tomto odvětví není ničím neobvyklým, ovšem ani ničím všudypřítomným. Výtvarná práce v hudebním průmyslu kombinuje propagační vlastnosti s návazností na hudbu a zároveň kreativním přínosem. Musím zde poznamenat, že pro nadšeného hudebníka je jedním z cílů i schopnost užít se vlastní tvorbou a to mnohdy může vést k lacinějšímu používání grafiky, nebo dokonce i k určitému kopírování.

Dá se tedy vizuální stránka rockové hudby a jejích následovatelů považovat za umění? Ano i ne. Po shrnutí historie zjišťuji, že rock má mnoho podob. V základu se

jedná hlavně o součást populární sféry. Ať chci nebo ne, rocková hudba je konzumní hudbou. Její účel je znít příjemně a vyvolávat emoce. Stejně tak většina jejích podžánrů je založena na stejném principu, pouze se zaměřují na odlišný vkus posluchačů. Pod relativně prvoplánovými emocemi, které v rocku a metalu najdeme, se ale ukrývá množství osobních příběhů, komplexních situací, politických názorů, sociálních témat a morálních dilemat. Experimentování, hledání vlastní osobní cesty a smířování se s vlastními rozhodnutími i celou existencí. A grafika doplňující hudbu je jejím obrazem.

O rock, metal i ostatní jejich subžánry se během celého vývoje zajímalo mnoho renomovaných výtvarníků. Ať se jedná o Alexandre Steinweisse, Andyho Warholla, Hipgnosis, Rodgera Deana nebo H. R. Giger, který navrhl například obal alba *To Mega Therion* švýcarské kapely Celtic Frost, předpokládám, že svou práci pokládali minimálně za užité umění, a tak lze k němu i přistupovat. Rockové obaly „táhly“ psychedelii, našly se v pop artu a minimalismus jim taky není cizí, i když značná část zdaleka vůbec neví, o co jedná.

Obr. 58 Titul alba *To The Megatherion* (1985)

Odsoudit tedy celé dějiny rockové grafiky rozhodně není na místě. Muzikanti sami se do rockového světa pouští hlavně kvůli tvorbě samotné a to je to, co je důležité, co dělá nejen z rockové hudby umění, a pokud vynikající interpret nabídne své album ke zpracování vynikajícímu výtvarníkovi a z výsledné kooperace vzejde omezený počet kopií, není snad podoba s uměleckou grafikou zřejmá? Vizuální stránka rocku a metalu je zkrátka umění užité, mezi jejich stoupenci najdeme množství vyloženě špatných zástupců, ale v tomto moři najdeme i práce, které se dokážou vyrovnat umění vysokému. Do tohoto světa vstupuje malá kapela Gienah.

6 GIENAH – VLASTNÍ PRÁCE

Praktická část mé bakalářské práce se zaměřuje právě na kapelu Gienah hned z několika důvodů. V první řadě jsem jejím členem jako kytarista a značnou mírou se podílím na její tvorbě. Podpořit tak vlastní kapelu vizuálním doprovodem odpovídá nejen mým ambicím, ale zároveň mohu svou práci bezprostředně aplikovat do praxe a pozorovat reakce veřejnosti z bezprostřední blízkosti. Kromě toho je pro mě působení v Gienah oblíbeným volnočasovým koníčkem a i hudba jako taková pro mě, jakožto hráče na kytaru, má zásadní význam a často v ní hledám inspiraci.

Dalším důvodem jsou mé vlastní názory uvedené už dříve, jako často malými kapelami podceňovaná vizuální stránka, zastaralé, ortodoxní postupy a komerčně zaměřené osobnostní kulty podporované nenáročným publikem, zvláště v českém prostředí.

Do tohoto prostředí bych rád umístil vlastní představu o kapelním vizuálu. Inspiraci a návaznost pak беру zásadně z vizuálních podob mnou zdokumentovaných kapel core subkultury, kam se Gienah z velké míry zařazuje, a z vlastní předcházející tvorby na poli grafickém. V první řadě by ale bylo vhodné popsat samotnou kapelu, její tvorbu, situaci a zasazení do hudebního a společenského kontextu.

6.1 O kapele

Gienah vznikla v Hradci Králové během roku 2014 jako inzerátová kapela. Původně se měla orientovat hlavně na poli thrash metalu, ale po obměnách členů se její styl lehce změnil na kombinaci metalcore, hardcore, thrash metalu a klasického rocku, což jsou tedy i žánry z nichž čerpám hlavní inspiraci při své práci.

Ačkoli kapela funguje už několik let, vyprodukovat se jí podařilo zatím jen několik málo skladeb, hlavně kvůli problémům s obsazením pozice hlavního zpěváka, která je k dnešnímu dni opět volná. I přesto kapela podomácku nahrála tři své autorské skladby opatřené zpěvem dnes už bývalé zpěvačky Nicole Kupkové. Její odchod je pro ostatní členy, kvůli určitým osobním záležitostem, dost zásadní událostí a nejen já jej cítím jako jakési uzavření jedné kapitoly ve vývoji kapely.

Po hudební stránce kapela kombinuje již zmíněné žánry, po jejich shrnutí nám ovšem zbyde jakýsi druh alternativního metalcore, některými mými přáteli nazývaný „rockcore“. Najdeme zde kombinaci vlivů interpretů jako Metallica, Rise Against, Papa Roach, While She Sleeps, Trivium, Bullet For My Valentine, Bring Me The Horizon, Slipknot, Hatebreed, Architects, Nirvana, Guns and Roses, Pearl Jam, Erica Claptona

a dalších. Hojně jsou zde využívány expresivní zpěvy zvané screaming, úderné riffy lehce podladěných kytar, breakdowny, disharmonické vsuvky, čtyř-akordové pasáže a melodicky výrazné refrény.

Díky těmto vlastnostem se kapela celkem efektivně zařadila do dospívající core subkultury. Částečně se distancuje od čisté metalové scény, i když rozhodně ne v míře počátečního core popsaného dříve, a přijala za své mnohé z principů hardcore a nu metalu. Jejím záměrem je tak kromě zábavy i určitá morální zodpovědnost a reflexe současného dění. Kromě uvedených tak má kapela v repertoáru i připravované nebo dosud pouze na živo hrané písně jako „Artery Screw Accident“ zamýšlející se nad specifickými prvky osobních práv, skladbu o drogovém dilematu „Madpax“ nebo politickou agitaci „Law’n’walker“.

Ačkoli se z předchozího odstavce může zdát opak, všichni členové si uvědomují nízké procento šancí na výraznější úspěch, tím pádem i dopad jejich myšlenek, takže se zase neberou až tak moc vážně. Osobně za celou kapelu prohlašují: „Obdivujeme naše idoly, chceme být jako oni a chceme brát naši hudbu zodpovědně, ale je to pro nás hlavně zábava.“

Celkově jsem se tedy pustil i do své práci s vážnou tváří, ačkoli místy jsem si neodpustil drobné žertíky.

6.2 Vlastní tvorba

V první řadě bylo pro mne směrodatné navržení nového loga. Mnou stanovené ideální vlastnosti byly:

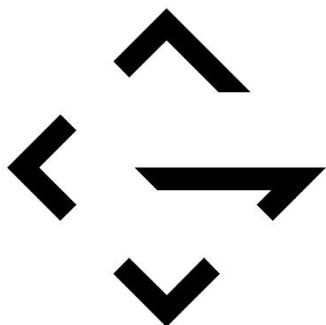
- Jednoduché – aby byl výsledek jednoduchým, jasně rozpoznatelným, dominantním celkem efektivně působícím i v černobílém provedení.

- Tvárné – logo by dle mě mělo být snadné nakreslit rychle rukou, aby v případě potřeby mohlo fungovat jako podpis a zároveň by mělo umožňovat další práci.
- Odpovídající – Piktogram by měl alespoň lehce navazovat na předchozí symboly kapely a reflektovat původní myšlenku.

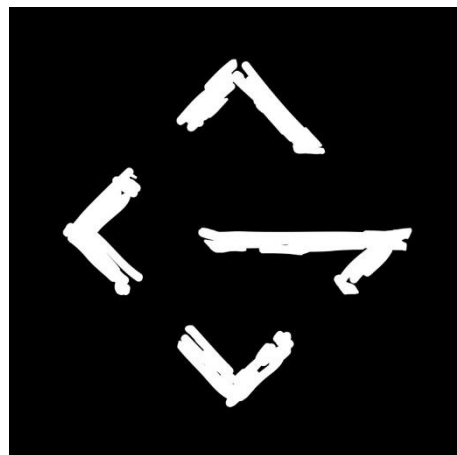

Obr. 59 Původní logo Gienah

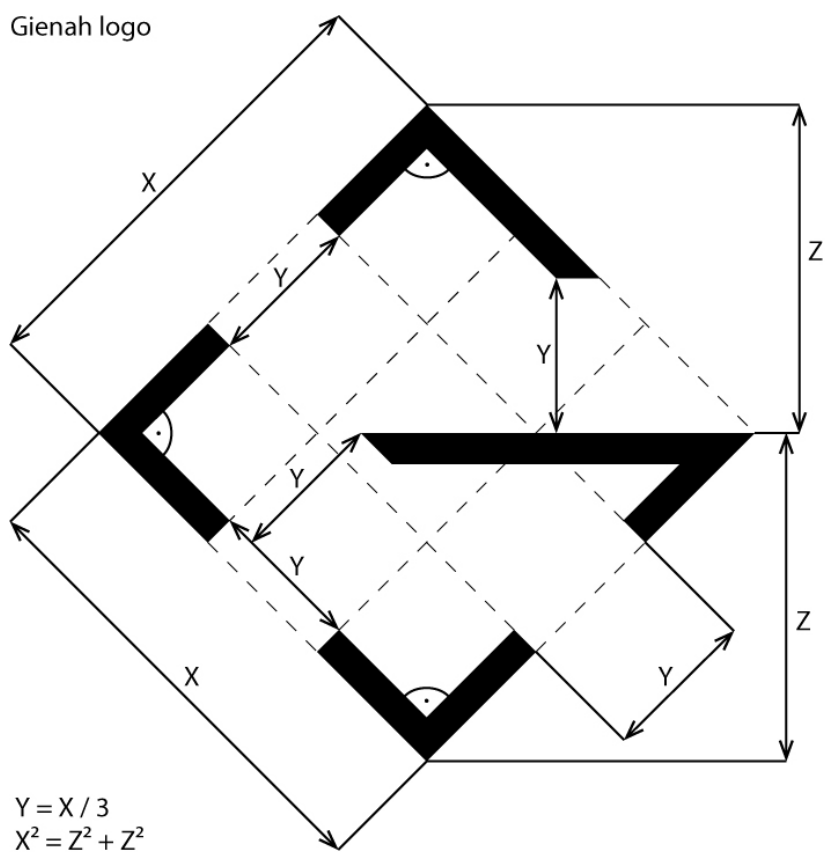
Po několika skicách havranů a nápisů „Gienah“ jsem navrhl stylizovanou podobu písmene G vytvořenou úpravou kosočtverce. Následně jsem do třech jeho stran udělal díry a výsledné logo bylo na světě. Toto zní jednoduše, ale provedení bylo doprovázeno několika fakty, a to že název Gienah, se kterým přišel kytarista Honza Novotný, je odvozen z názvu hvězdy v souhvězdí Havrana. Kosočtverec tedy symbolizuje podobu hvězdy a díry v jeho stranách navazují na předchozí logotyp ptáka na kruhovém pozadí. Logo má zavedený tvar, ale jeho provedení se dá snadno upravovat do určitých stylů. Viz rozdíl mezi obrázky 60 s původním konceptem a obrázkem 61 s logem použitým při mé práci na EP. Navíc se mi také líbí sexuální narážka při natočení loga o devadesát stupňů.

Obr. 60 Výsledné logo

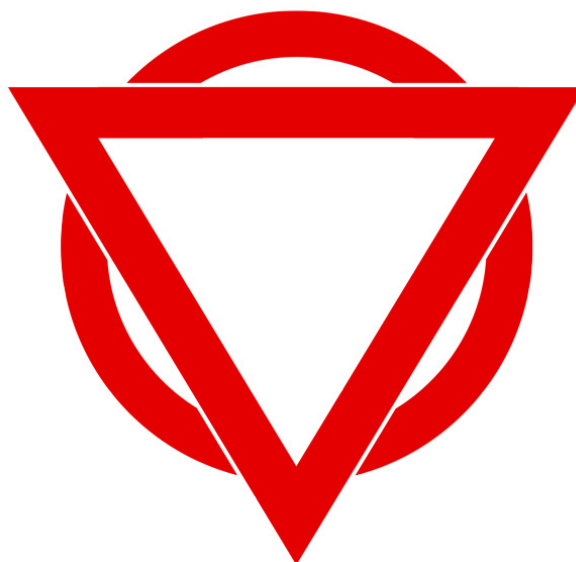

Obr. 61 Varianta loga použitá pro booklet

Obr. 62 Technické provedení loga

Z hudebního kontextu je také odpovídající, neboť jsem se při jeho tvorbě nechal volně inspirovat rockovými a core kapelami While She Sleeps, Bring Me The Horizon, 30 Seconds to Mars, Enter Shikari nebo Polar, které se drží podobných konceptů.

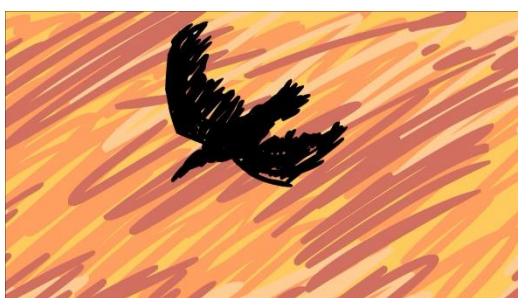
Obr. 63 Logo Enter Shikari

Následně jsem si vytyčil podobu a obsah finální práce. Rozhodl jsem se pro zkompletování EP se třemi skladbami kapely Gienah, navržení designu nosiče, vytvoření animovaného videoklipu k jedné z použitých skladeb a posléze tuto práci ještě obohatit o několik návrhů kapelního merchandise, vše označkováno logem kapely.

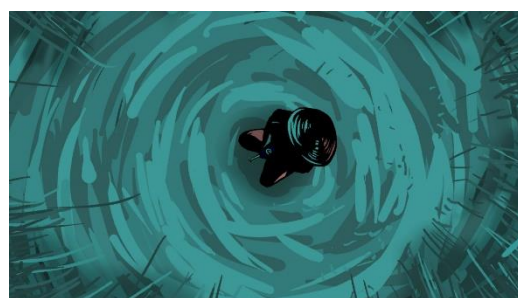
Pro budoucí EP jsem si tedy připravil skladby. Rozhodování, které to budou, bylo snadné, neboť z nahrávek Gienah byly právě jenom tyto tři skladby použitelné. První z nich nese název **Open The Gates** a vybral jsem ji jako úvodní píseň hlavně z toho důvodu, že stejnou funkci plnila i při živých vystoupeních. Jako druhou jsem vybral píseň **Trust Breaking** a album jsem uzavřel skladbou **Condor Heart**, pro kterou jsem naplánoval vytvořit i ono hudební video.

Než jsem však začal pracovat na hlavním videu, animaci jsem si otestoval. Postup, který se mi osvědčil, byl založen na práci s Adobe Photoshop, Flash a After Effects. V první řadě jsem si ve Photoshopu pomocí grafického tabletu nakreslil kulisy

a statické objekty. Obrázky jsem ukládal ve formátu PNG s průhledným pozadím. Ty jsem poté vkládal do Flashe, kde jsem vytvořil první fázi animace. Podle potřeb jsem střídal animování „snímek po snímku“ se schopností programu dopočítávat dráhy a tvary. Pořád jsem se snažil držet pravidla „dvakrát měř, jednou řež“ – tedy v tomto případě „pořádně si promysli, jak by jednotlivé scény šly udělat co nejsnadněji, nejrychleji, ale zároveň nejefektivněji“. Výsledné scénky jsem poté vyexportoval ve formátu SWF a umístil do After Effects. Zde jsem doanimoval, co bylo ještě potřeba a výsledek vyexportoval jako MP4 soubor. S tímto plánem jsem se chystal na video Condor Heart.

Obr. 67 Ukázka přípravné animace

Obr. 66 Ukázka přípravné animace

Obr. 64 Ukázka přípravné animace

Obr. 65 Ukázka přípravné animace

Tvorbu hlavního videa jsem nejprve nepojal příliš zodpovědně. Několikrát jsem si píseň připomněl, a jelikož jsem se domníval, že obsah skladby je mi jasný, zaměřil jsem se na své pocity a obrazové představy z poslechu a naskicoval původní scénář. Až během vytváření videa jsem si na základě konzultace detailně rozebral připravovanou skladbu a svůj scénář přepracoval, abych dosáhl adekvátnějšího výsledku.

6.2.1 Rozbor skladby Condor Heart

Finální skladba Condor Heart je zároveň první uveřejněnou skladbou kapely Gienah vůbec. Hudbu k ní jsem složil já a text později dopsala Nicole Kupka. Její titul se překládá jako „Srdce Kondora“ a odkazuje na mrchožravého ptáka z amerického kontinentu. Předobrazem k obrazové části skladby je přímo kondor kalifornský, který je na seznamu kriticky ohrožených druhů.

Obr. 68 Kondor
Kalifornský

Text:

There once was a palace on the horizon
It's land and creatures made by nature's perfection
But what stood in it's glory has now fallen apart
And all that was left of it was the condor heart

If you volunteer to find this place we'll follow (FOLLOW!)
And once found we'll bring it's remains back home
But first you must sell your mind and soul for us (To us)
Then you'll be able to see the ruins of paradise

Born to fit the chart
But we fell apart
We'll never know the sound of a condor heart
We know just tears
For the last six years
But there's no one left to save our dreams

Bloody feathers on the ground, the bird has been hunted down
If you've never seen him before, then your chance is now
We have it here for us, golden glory within our grasp,
Thanks to our savoir, eternal life at last

I'm not sure if I can talk about happiness
When it's locked in a cage, locked so far away
The future is painted in gold before our eyes
And we empty-mindedly follow those lies

So come on and sell your soul for us (to us)
And you'll be able to see the ruins of paradise

Born to fit the chart
But we fell apart
We'll never know the sound of a condor heart
We know just tears
For the last six years
But there's no one left to save our dreams

It's called life
Maker of strife
A desire that keeps us all alive
Born to fit the chart
But we fell apart
We'll never know the sound of a condor heart

I'm not sure if I can talk about happiness
When it's locked in a cage, oh, locked so far away
The future is painted in gold before our eyes
And those lies have now become our fate.

Překlad:

Na horizontu byl kdysi palác,
Byla to země a zvíř stvořena přírodou k obrazu svému
Ale co se nestalo. Jeho sláva se rozpadla
a jediné co zbylo bylo srdce kondora

Pokud se dobrovolně vydáte najít to místo my vás budeme následovat (následovat!)

A nalezené přineseme zpátky domů
Ale nejdřív nám musíš prodat svou mysl a duši (nám)
Pak teprve budeš moci vidět ruiny ráje

Narození pro tabulky
Ale rozpadli jsme se
Nikdy neuslyšíme zvuk kondoriho srdce
Jediné co známe jsou slzy
za posledních šest let
Ale nezbyl tu nikdo, kdo zachrání naše sny

Krvavé peří na zemi, pták je již uloven
Jestli jsi ho nikdy dříve neviděl nyní máš šanci
Máme to zde pro nás, zářivou slávu na dosah ruky
Díky spasiteli, díky za věčný život

Nejsem si jistý jestli můžu mluvit o štěstí
když je zamčené v kleci, tak daleko odsud
Budoucnost je před našima očima vymalována ve zlatě
A my bezmyšlenkovitě následujeme ty lži

Tak pojď a prodej nám svou duši (nám)
A budeš moci vidět ruiny ráje

Narozeni pro tabulky
Ale rozpadli jsme se
Nikdy neuslyšíme zvuk kondoriho srdce
Jediné co známe jsou slzy
za posledních šest let
Ale nezbyl tu nikdo, kdo zachrání naše sny

Říká se tomu život
Tvůrce sváru
a touha, která nás drží při životě
Narozeni pro tabulky
Ale rozpadli jsme se
Nikdy neuslyšíme zvuk kondoriho srdce

Nejsem si jistý jestli můžu mluvit o štěstí
Když je zamčené v kleci, zamčené tak daleko odsud
Budoucnost je před našima očima vymalována ve zlatě
A ty lži se stanou naším osudem.

Rozbor:

Text písně Condor Heart je vystavěn jako lyricko-epická báseň s volným veršováním a strukturou: sloka – přechod – refrén – sloka – mezi zpěv – přechod – refrén – závěr.

První sloka má charakter úvodu. Informuje o nastalé situaci, která se odehrála na místě označeném jako palác – podle pozdějšího kontextu se jednalo a jakýsi druh ráje stvořený přírodou bez zásahu člověka – toto místo se ale rozpadlo a jediné co z něj zbylo, je srdce kondora.

V následující přechodové části už autorka mluví k posluchači a sděluje mu, že by se mohl dobrovolně vydat najít ono místo, ale zároveň nastiňuje podmínku, kterou není nic méně než prodej vlastní duše. Autorka navíc mluví za více lidí a následuje refrén.

Refrén působí vytrženě od předchozích částí a má podobu jakéhosi přiznání, připuštění si pravdy s následným postěžováním si na naznačenou bezmoc. První věta refrénu odkazuje ke stereotypnímu údělu, následuje přiznání selhání (není zde specifikována vina) a poté připuštění faktu, že za těchto podmínek kolektiv neuslyší kondoři srdce.

Po refrénu se opět vrací pozornost na původní příběh. Hned první věta posluchače zasvěcuje do situace, kdy došlo k ulovení kondora. Následuje výzva k možnosti ho vidět a fakt, že ho skupina vlastní. V druhé polovině této sloky je oslavováno ulovení i sám spasitel (zřejmě lovec).

V následujícím mezi zpěvu autorka zpochybňuje kladný přínos vzniklé situace, tedy že kondora drží zamčeného v kleci, a prozíravě dodává, že jemu i ostatním je lháno do očí.

Poté se opakuje druhá polovina přechodové části, která evidentně zdůrazňuje prodání duše, a tedy poukazuje na skrývané nekalé úmysly.

Následně se znovu vrací refrén. Je ale delší a v jeho druhé části se oddaně popisuje život jako cosi přirozeného.

V závěru skladby se opakuje prozření z mezi zpěvu a píseň končí větou, že tyto lži se stanou naším osudem, tedy že se jim nedá zabránit.

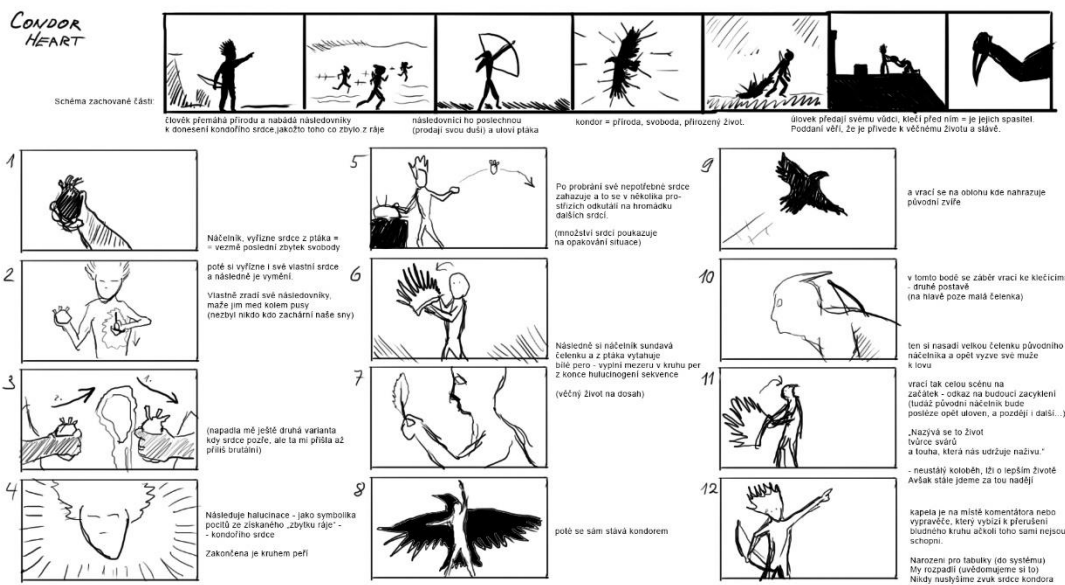
Po shrnutí: Člověk se vypravil do už zničeného edenu, aby tam našel a ulovil kondora, poslední kus ráje. Uloví ho a tím způsobí blahobyť. Tedy pouze zdánlivý blahobyť.

Text vypadá, že si místy protiřečí, ale ve skutečnosti jde o střídání vícero skupin hovořících osob, což je v hrané formě podpořeno střídáním dvou pěvců. Autorka sama přiznala, že skladbu psala ve svých dvaceti letech jako parafrázi na pocit bezmoci při rozhodování mezi tím, kam ji tlačila sociální situace a tím, co vážně chtěla. Kondor a jeho srdce symbolizují přírodu, ve které autorka vidí svobodu (v tomto případě svobodu volby). Svoboda je následně svazována lidskou honbou za blahobytem, a proto se ve skladbě objevují také postavy, které chtějí potencionálního hrdinu jen využít k dosažení vlastních cílů.

Má konečná práce tedy vychází z těchto informací a promítá se do krátkého příběhu z indiánského prostředí. Náčelník v něm pošle své muže pro kondora. Ti ptáka uloví a následně náčelníkovi předají. On sám pak vyřízne kondorovi srdce a vymění je za své. Po okamžiku opojení novým srdcem si odloží mohutnou náčelnickou čelenku a z těla mrtvého ptáka vytrhne bílé pero, díky čemuž se v kondora sám promění. Lovec, jenž kondora ulovil, si poté sám nasadí čelenku a lov začne nanovo. Místy přidávám dokreslující detaily, jako kupička srdcí pod pyramidou, podporující motiv opakování a cigaretu na začátku videa, která má diváka zmást a podkopat tak jeho představu o tom, kde a kdy se děj odehrává. Výsledné video svým tématem a vážností pojetí hladce zapadá mezi ostatní core videoklipy, je ale animované a tím zase z řady částečně vystupuje. Podle mého názoru neobsahuje zbytečné obličejové členy kapely a svou dynamikou odpovídá rytmu skladby, čímž ji efektivně doplňuje.

Obr. 69 Skica scénáře

Obr. 70 Skica scénáře

Po vytvoření videoklipu jsem v jeho duchu navrhl design obalu nosiče. CD jsem použil kvůli jeho univerzálnosti. Pro většinu muzikantů se stále jedná o důležitý formát kombinující nízkou cenu a hmatatelný výsledek. Jeho obal jsem se taktéž snažil navrhnout co nejjednodušeji a nejefektivněji. Vypracoval jsem ho tedy na tři z obou stran potištěné listy, které jsou ve středu sešité jako sešitek. Prostřední a vnitřní list mají upravený tvar, tak aby do sebe mohly zapadnout, bez problémů ochránit kompaktní disk a to i bez použití lepidla nebo jiných materiálů. Předtím než jsem ale jednotlivým listům navrhl grafickou výplň, připomněl jsem si i zbylé dvě skladby a stanovil jsem si jméno kompilace.

Open The Gates

Skladba složená Honzou Novotným a Nicole Kupka. Jako motiv písně Niki vybrala své zkušenosti s předsudky mířenými na její osobu. „Otevřete bránu“ bere jako pobídku ke zbavení se předpojatosti a odsuzování člověka podle prvního dojmu.

Trust Breaking

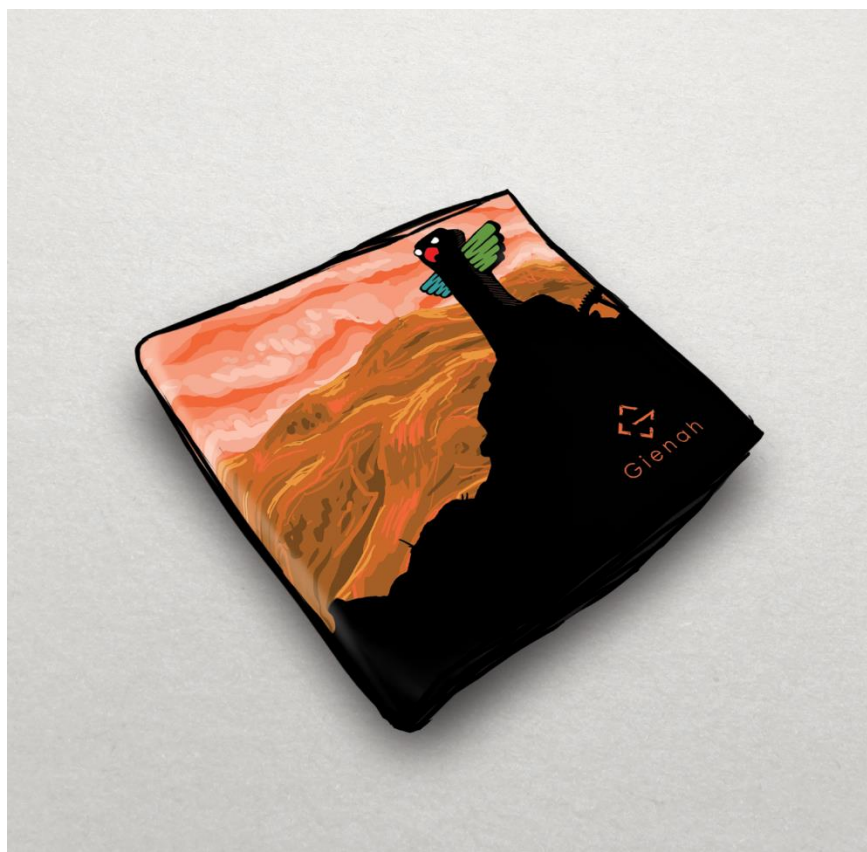
Trust Breaking, neboli „prolamování důvěry“, jak překládám, je má skladba po hudební i textové stránce. Text expresivně zachycuje hádku mileneckého páru, který se snaží překonávat překážky společného soužití a i přes kolapsy si vytrvale znovu a znovu hledá cestu k sobě.

Vzhledem k tomu, že každá skladba pojednává o značně rozdílných tématech, rozhodl jsem, že EP pojmenuji jednoduše Gienah, vnitřní grafiky budou obsahovat tematiku hudebních nástrojů a obsažená grafika bude kombinovat tři odlišné barvy. Zvolil jsem tedy oranžovou pro Condor Heart, zelenou pro Trust Breaking, modrou pro Open The Gates a jednotlivé stránky jim uzpůsobil. CD jsem nechal celé potisknout symbolickou květinou z peří, která odkazuje přímo na videoklip, a chybějící pero jsem navíc umístil do prostoru po vyjmutém disku, jako by měl na to místo přesně zapadnout a doplnit tak barevný kruh. Na zbylé liché strany bookletu jsem následně umístil texty ke skladbám a na zadní stránce jsou informace o interpretech a dalších podílejících se osobách.

Obr. 71 Potisk kompaktního disku

Na titulní obrázek alba jsem nakonec umístil totem s ptákem symbolizujícím ducha onoho kondora z písňe, jako ochránce alba i kapely. Mě samotnému vyhovovaly možnosti umístění barev s odkazem na všechny tři skladby a symbolika, díky které jsem kondora na první stránku zároveň umístil a zároveň ne.

Obr. 72 Náhled titulní strany alba

K výsledku jsem pak ještě jako demonstraci vizuálního stylu připojil potisk třech kusů textilu, jakožto základní pilíř core merchandise.

6.3 Výsledek

Výsledný produkt je tedy samotný vizuální styl hudební skupiny. Vytvořil jsem tedy logo jako součást **kapelní image**, **design nosiče**, **videoklip** a tři kusy **merchandise**. Pro začínající kapely nadbytečný luxus, pro ty zavedené neodmyslitelný standard. Skupina Gienah může mnou připravené prvky podle potřeby rovnou využít a do

budoucná i rozšířit. Teoreticky by mohly rozšířit zájem o její hudbu a přivést nové fanoušky. Jestli se tak stane, ale záleží na tom, jak kapela s materiálem naloží, protože posluchačům jde v první řadě hlavně o hudbu a ačkoli ji moje práce podpoří, zaručit výrazný úspěch v hudební branži jednoduše není možné.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo stručně rozebrat problematiku kombinace hudební tvorby s tvorbou vizuální, objasnit její vývoj, dopad a to především u žánru rock, jeho následovníků, až po nejmladší přírůstek do rockové rodiny, core. Práce začíná seznámením čtenáře s pojmy a aspekty grafiky a designu v hudební branži. Následně čtenáře provádí rockovou historií od prvního kartonového obalu ebonitové desky až po dekadentní prvky industriálního metalu. Osvětluje a do kontextů umisťuje vznik core subkultury a první krůčky jejího vývoje. Ve finále pak otevírá debatu o funkci rockové grafiky a jejího uměleckého přínosu. Znalosti posbírané touto studií jsem poté využil nejen k vytvoření s^í uceleného a komplexního pohledu na výtvarnou stránku rocku, ale i k vytvoření vlastního vizuálního stylu core kapely Gienah. Tato bakalářská práce si kladla za cíl vytvořit adekvátní vizuální styl odpovídající žánru a filozofii této kapely. Vizuální design rockových hudebních uskupení zvláště co se tvrdších a undergroundovějších žánrů týče, bývá často nedocenen a rozhodně nebývá považován za umění. Jedním z cílů mé práce bylo toto dogma vyvrátit.

Jsem toho názoru, že jsem dokázal splnit cíle, které jsem si vytyčil, a to i přes to, že informačních zdrojů není v této oblasti zrovna mnoho a já byl často nucen pracovat převážně s vlastními zkušenostmi.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

1. EVANS, Mike. Vinyl: umění výroby desek. Přeložil Michael TALIÁN. Praha: Slovart, 2016. ISBN 978-80-7529-126-4.
2. EDITOR MICHAEL HEATLEY. Encyklopedie rocku: nejúplnější průvodce rockovou hudbou na světě. Praha: Beta-Dobrovský, 1999. ISBN 8086029948.
3. Hudba: kompletní obrazové dějiny. Přeložil Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9.
4. FRANĚK, Marek. Hudební psychologie. V Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0965-7.
5. KROUTVOR, Josef. Poselství ulice: z dějin plakátu a proměn doby. Praha: COMET, 1991.
6. SAMARA, Timothy. Základy grafického designu: vizuální elementy, techniky a strategie pro grafiky. V Praze: Slovart, 2013. ISBN 978-80-7391-698-5.
7. DABNER, David, Sandra STEWART a Eric ZEMPOL. Škola grafického designu. Vydání první. Praha: Slovart CZ, 2014. ISBN 9788073918941.
8. HOLLIS, Richard. Stručná historie grafického designu. V Praze: Rubato, 2014. Eseje (Rubato). ISBN 978-80-87705-27-8.
9. RUHRBERG, Karl, WALTHER, Ingo F., ed. Umění 20. století. Praha: Slovart, c2004. ISBN 80-7209-521-8.
10. PROKŮPEK, Tomáš, Pavel KOŘÍNEK, Martin FORET a Michal JAREŠ. Dějiny československého komiksu 20. století. Praha: Akropolis, 2014. ISBN 978-80-7470-061-3.
11. LOGAN, Nick a Bob WOFFINDEN. The illustrated encyclopedia of rock. New York: Harmony Books, 1976. ISBN 0-517528533.
12. SHARPE-YOUNG, Garry. New wave of American heavy metal. New Plymouth, N.Z: Zonda Books, 2005. ISBN 0958268401.
13. 518, Vladimír a Karel VESELÝ. Kmeny: [současné městské subkultury. V Praze: Bigg Boss & Yinachi, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.
14. ŠTEFL, Vítězslav. 33 + 333 slavných kytaristů: netradiční encyklopedie. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Muzikus, c2006. ISBN 80-86253-37-6.

15. Design. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Design>
16. 10 Cool Stories Behind Band Names: Picking a name for your band isn't easy. In: Ultimate-Guitar [online]. [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: https://www.ultimate-guitar.com/news/features/10_cool_stories_behind_band_names.html
17. MOLLER, Daniel. Redefining Music Video [online]. 2011 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: http://danmoller.com/wp-content/uploads/2011/03/Dan_Moller_-_Redefining_Music_Video.pdf
18. SCHOENHERR, Steve. Recording Technology History [online]. San Diego, 2005 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070329065002/http://history.sandiego.edu/gen/recording/notes.html#cylinder>. University of San Diego. Z originálu archivováno 29 března 2007.
19. Historie československého hudebního klipu do r. 1989. Česká televize [online]. Česká televize, 2017 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/187-historie-ceskoslovenskeho-hudebniho-klipu-do-r-1989>
20. KONÁŠ, Jaroslav. Hudební masakry: Merchandise. In: Stream.cz: Hudební masakry [online]. 2015 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/hudebni-masakry/10008222-merchandise>
21. Spin Online, August 2001. Fivehorizons: a pearl jam fanzine [online]. [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: <http://www.fivehorizons.com/archive/articles/spin801.shtml>
22. GLENN, Martina. ArtMuseum [online]. [cit. 2017-06-18]. Dostupné z: <http://www.artmuseum.cz>

SEZNAM OBRÁZKŮ A JEJICH ZDROJE

Obr. 1 Jeden z merchandisingových produktů kapely Kiss.....	10
Obr. 2 Logo kapely Mourning Forest	11
Obr. 3 Logo kapely Dark Throne.....	11
Obr. 4 Led Zeppelin (1969)	12
Obr. 5 Celebration Day (2012)	12
Obr. 6 Mothership (2007)	12
Obr. 7 Carpenter Brut, Paříž 2016	13
Obr. 8 Vystupující DJ Tiěsto	14
Obr. 9 Vystoupení kapely Heaven Shall Burn.....	14
Obr. 10 Rytmus prezentující oblečení s logem JBMNT.....	18
Obr. 11 Plakát skupiny Queen k albu News of The World	19
Obr. 12 Plakát k německé tour kapely Zebrahead (2014)	20
Obr. 13 Plakát z roku 1932	24
Obr. 14 Obal alba Alexandera Steinweisse	25
Obr. 15 Obal alba Jima Flora.....	26
Obr. 16 Obal alba Elvise Presleyho (1956)	27
Obr. 17 Ukázka z videoklipu Písnička o bytě.....	28
Obr. 18 Logo kapely The Doors	30
Obr. 19 Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band	31
Obr. 20 Titulní fotografie alba Abbey Road.....	32
Obr. 21 Tři fáze obalu The Velvet Underground and Nico	33
Obr. 22 Koncert kapely Pink Floyd	34
Obr. 23 Ukázka z videoklipu Bohemian Rhapsody.....	35
Obr. 24 Vnitřní strana obalu alba Black Sabbath	37
Obr. 25 Vnější strana obalu alba Black Sabbath	37
Obr. 26 Album London Calling	38
Obr. 27 Album God Save The Queen.....	38
Obr. 28 Titulní obrázek alba Unknown Pleasures	38
Obr. 29 Obálka alba Tattoo You.....	41
Obr. 30 Eddie The Head, maskot Iron Maiden.....	42
Obr. 31 Black netalová kapela Carpatian Forest při vystoupení	43
Obr. 32 Album skupiny Judge	44

Obr. 33 Obal alba Vs. skupiny Pearl Jam	46
Obr. 34 Ukázka z videoklipu Heart-Shaped Box	47
Obr. 35 Členové skupiny Limp Bizkit při vystoupení.....	49
Obr. 36 Brian Warner při vystoupení	50
Obr. 37 Členové Slipknot na propagačním plakátu	51
Obr. 38 Promo fotografie členů deathcore kapely Suicide Silence	55
Obr. 39 Ukázky bookletu alba Deep Blue	56
Obr. 40 Album The Here And Now (2011).....	56
Obr. 41 Album Hollow Crown (2009).....	56
Obr. 42 Album Nightmares (2006).....	56
Obr. 43 Album All Our Gods Have Abandoned Us (2016)	57
Obr. 44 Album Daybreaker (2012).....	57
Obr. 45 Album Lost Forever // Lost Together (2014)	57
Obr. 46 Ukázka z videoclipu You Are We.....	57
Obr. 47 Ukázka z videoklipu Meddler.....	58
Obr. 48 Ukázka z videoklipu Combat	59
Obr. 49 Titulní obrázek olba Only By The Night.....	60
Obr. 50 Plakát k albu Death Magnetic.....	61
Obr. 51 Hlavní piktogram alba That´s The Spirit.....	61
Obr. 52 Ukázka ze seriálu Metalocalypse	62
Obr. 53 Průvodní grafika alba !Rituál, kmen a srdce a kmen!	63
Obr. 54 Malby J. D. Baizleyho pro rocková hudební alba	65
Obr. 55 Crowbar vs Metallica.....	66
Obr. 56 Oasis vs Rage Against The Machine	66
Obr. 57 Bring Me The Horizon vs Coldplay	67
Obr. 58 Titul alba To The Megatherion (1985)	68
Obr. 59 Původní logo Gienah	72
Obr. 60 Výsledné logo	73
Obr. 61 Varianta loga použitá pro booklet	73
Obr. 62 Technické provedení loga.....	73
Obr. 63 Logo Enter Shikari.....	74
Obr. 64 Ukázka přípravné animace	75
Obr. 65 Ukázka přípravné animace	75
Obr. 66 Ukázka přípravné animace	75

Obr. 67 Ukázka přípravné animace	75
Obr. 68 Kondor Kalifornský	76
Obr. 69 Skica scénáře	81
Obr. 70 Skica scénáře	82
Obr. 71 Potisk kompaktního disku	83
Obr. 72 Náhled titulní strany alba	84

1. <https://www.trendhunter.com/trends/the-most-bizarre-kiss-merchandise>
2. <http://www.spirit-of-metal.com/les%20goupes/M/Mourning%20Forest/pics/logo.jpg>
3. <https://www.metal-archives.com/bands/Darkthrone/146>
4. <https://music.yandex.ru/album/626143>
5. <https://www.amazon.com/Mothership-Led-Zeppelin/dp/B000VLE3IS>
6. [https://en.wikipedia.org/wiki/Led_Zeppelin_\(album\)#/media/File:Led_Zeppelin_in_-_Led_Zeppelin_\(1969\)_front_cover.png](https://en.wikipedia.org/wiki/Led_Zeppelin_(album)#/media/File:Led_Zeppelin_in_-_Led_Zeppelin_(1969)_front_cover.png)
7. <https://youtu.be/ty931Zr10r8>
8. <http://www.toscananews.net/home/wp-content/uploads/2013/09/dj-disco-prato-620x330.jpg>
9. <http://www.metalinjection.net/wp-content/uploads/2014/08/heaven-shall-burn-entire-set-pro.jpg>
10. <https://refresher.cz/23794-6-modnich-trendu-ktere-na-Slovensku-zviditelnil-Rytmus>
11. <http://rebrn.com/re/frank-kellys-poster-for-queens-news-of-the-world-tour-570910/>
12. <http://dyingscene.com/wp-content/uploads/zebrahead-tour.jpg>
13. <https://cz.pinterest.com/vintagedame1/sheet-music/?lp=true>
14. <https://alchetron.com/Alex-Steinweiss-1014755-W>
15. <http://www.jimflora.com/>
16. <http://www.vulture.com/2016/03/every-elvis-album-ranked.html>
17. <https://youtu.be/8-RgnlnOsjA>
18. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Doors_Logo.png

19. <https://andrewhickey.info/2010/01/01/the-beatles-mono-reviews-9-sgt-peppers-lonely-hearts-club-band/>
20. <http://www.thebeatles.com/album/abbey-road>
21. <http://book-face.over-blog.com/2014/11/les-couvertures-de-vinyles.html>
22. <https://musicplatter.wordpress.com/2014/11/10/new-pink-floyd-the-endless-river-is-here-floyds-wizard-legend/>
23. <https://youtu.be/fJ9rUzIMcZQ>
24. <http://miluna-venca.cz/strucna-historie-black-sabbath/>
25. <http://miluna-venca.cz/strucna-historie-black-sabbath/>
26. <https://www.thesun.co.uk/news/2622276/with-vinyl-sales-booming-and-collectors-forking-out-thousands-for-rarities-is-your-old-record-collection-worth-a-fortune/>
27. <http://www.allmusic.com/album/london-calling-mw0000189413>
28. <http://www.newschoolers.com/forum/thread/846164/LINE-Blend-s-graphics--Joy-Division-Unknown-Pleasures>
29. <https://images-na.ssl-images-amazon.com/images/I/518tK69uYQL.jpg>
30. <https://rockandrolljunkie.com/2015/02/09/3467/>
31. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carpathian_Forest_Kuurne_Throne_Fest_11_05_2013_02_NB.jpg
32. <https://www.discogs.com/Judge-Chung-King-Can-Suck-It/release/3047067>
33. <https://www.discogs.com/Pearl-Jam-Vs/master/73754>
34. <https://youtu.be/n6P0SitRwy8>
35. <http://flashwounds.com/2013/05/02/limp-bizkit-live-the-paramount/>
36. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Golden_Age_of_Grotesque
37. <http://unisci24.com/328855.html>
38. <http://thatmetalstation.com/toms-spotlight-band-suicide-silence/>
39. <https://i.ytimg.com/vi/Of8wk1e6iAI/maxresdefault.jpg>
40. <https://cz.pinterest.com/pin/323766660685611262/>
41. <https://fanart.tv/artist/05dffdbe-dc6e-4c8d-a075-50a09c4cb45c/architects/>
42. <http://www.nuclearblast.de/en/products/tontraeger/cd/cd-digi/architects-the-here-and-now.html>

43. <https://fanart.tv/artist/05dffdbe-dc6e-4c8d-a075-50a09c4cb45c/architects/?newwindow=true&loggedout=true>
44. <https://cz.pinterest.com/pin/275986283388941258/>
45. <http://epitaph.com/artists/architects-uk/release/all-our-gods-have-abandoned-us>
46. <https://youtu.be/TM7DKXxAIH0>
47. <https://youtu.be/0ZE1bmcWMUY>
48. https://youtu.be/2jCd-KTTR_I
49. <https://i.ytimg.com/vi/eg3F4zpOdK8/hqdefault.jpg>
50. <http://www.colectivobicicleta.com/2008/11/wallpaper-de-metallica-y-su-nuevo-disco.html>
51. <https://www.rockurlife.net/news/4373-bring-me-the-horizon-nouveau-titre-a-l-horizon>
52. <https://youtu.be/VB32073N4vY>
53. <https://allevents.in/beroun/ritu%C3%811-kmen-srdce-a-kmen/1671863316369813>
54. <https://cz.pinterest.com/disarmed/artist-gallery-john-baizley/?lp=true>
55. <http://loudwire.com/kirk-windstein-crowbar-album-cover-new-metallica-album-art/>
56. <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/music/features/10-album-covers-that-look-suspiciously-like-other-album-covers-a6884151.html>
57. <http://www.krzqradio.com/2015/11/12/bring-me-the-horizons-oli-sykes->
58. <comments-on-coldplay-artwork-similarity-at-the-end-of-the-day-its-not-our-symbol/>
59. <https://www.discogs.com/Celtic-Frost-To-Mega-Therion/master/12774>
- 59.-62. – Autor Ondřej Plachý
63. <https://cz.pinterest.com/pin/482588916297343834/>
- 64.-67. – Autor Ondřej Plachý
68. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f9/Gymnogyps_californianus_us_fish_3.jpg/230px-Gymnogyps_californianus_us_fish_3.jpg
- 69.-72. – Autor Ondřej Plachý

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Skici

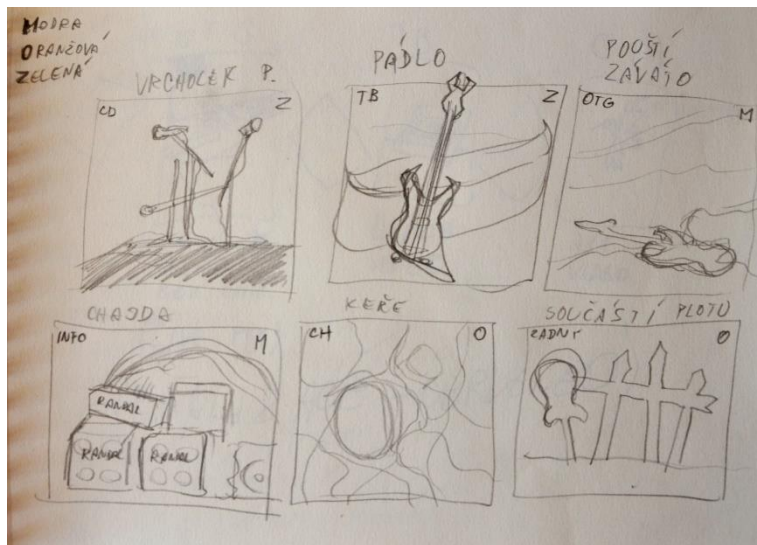
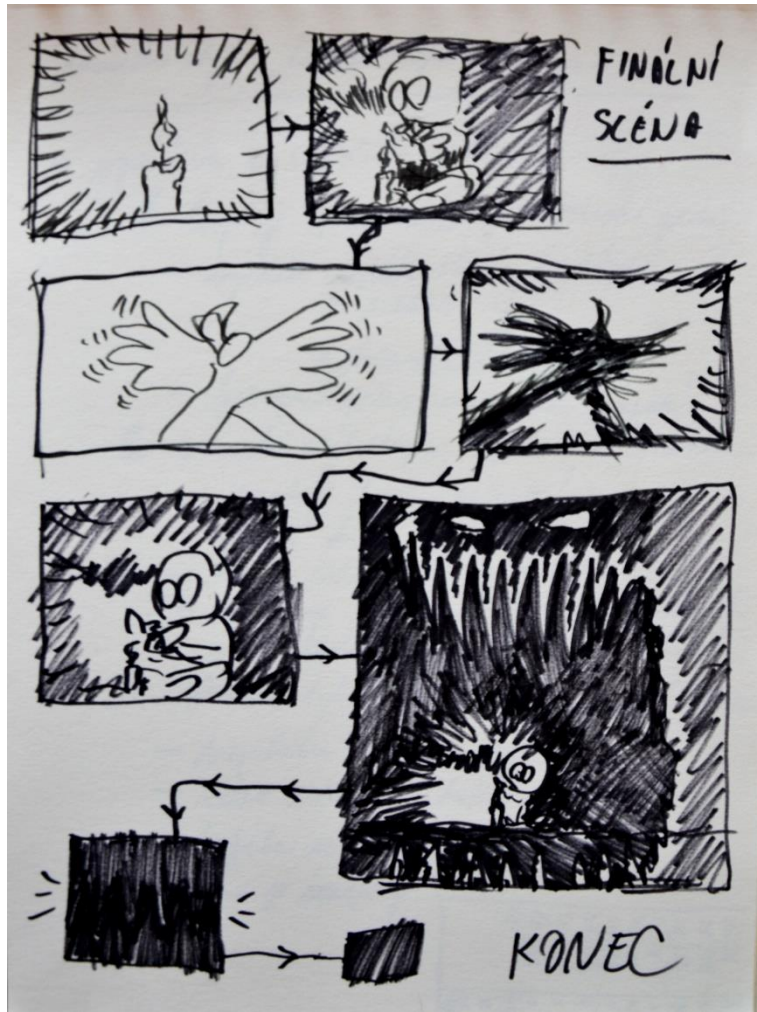
Příloha B – Ukázky z videoklipu

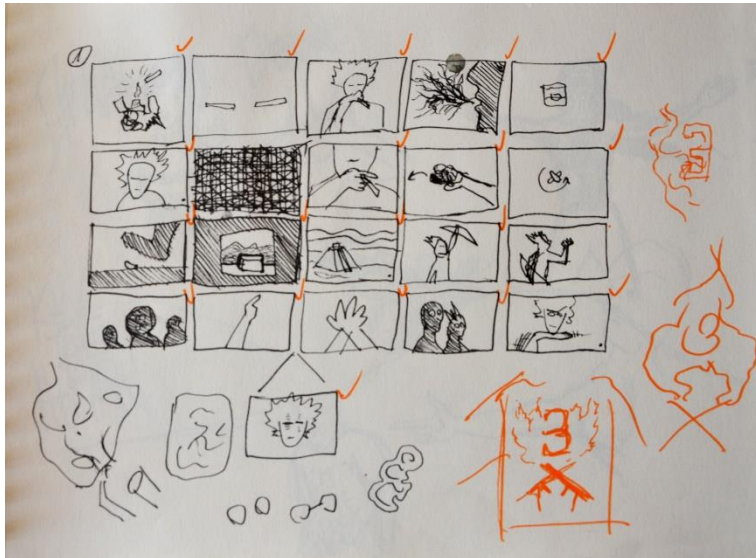
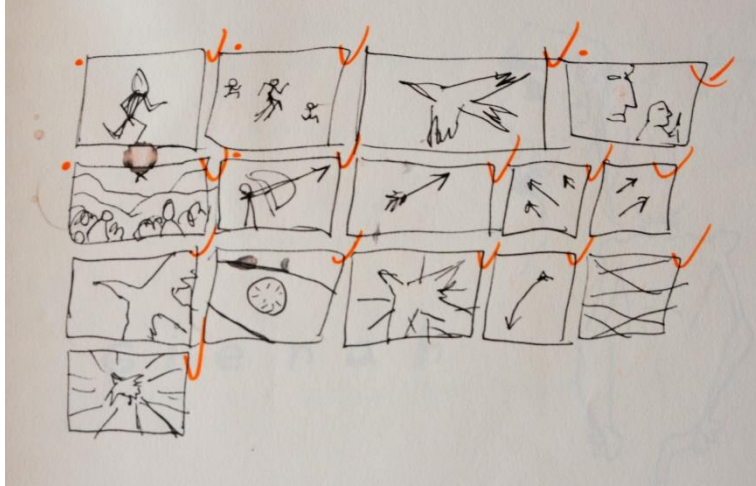
Příloha C – Booklet

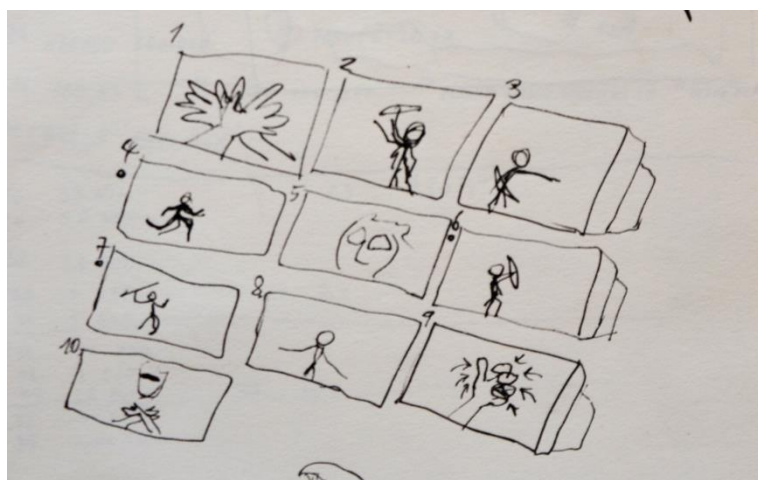
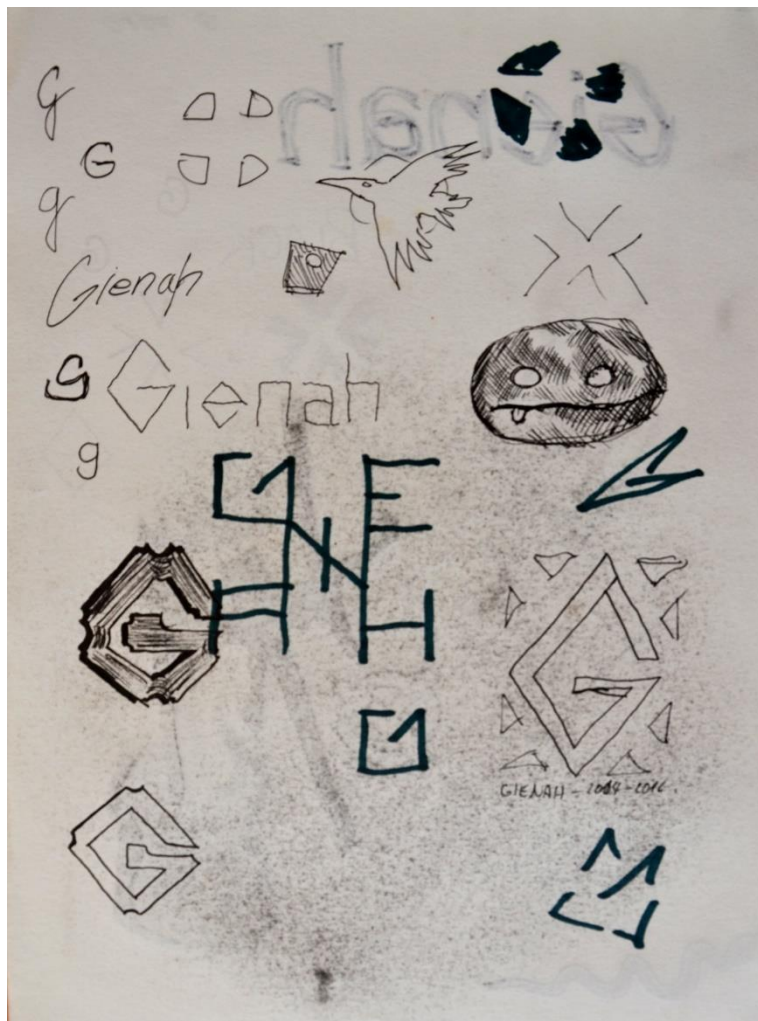
Příloha D – Merchandise

Příloha A – Skici

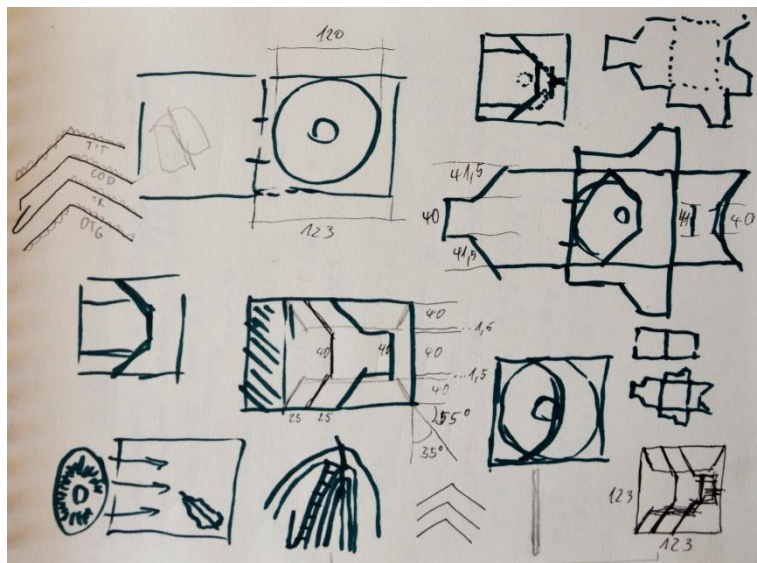

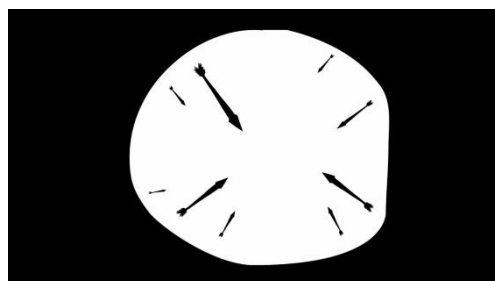
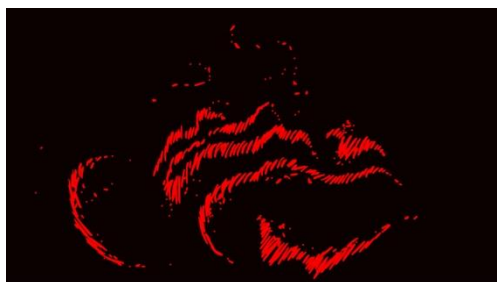

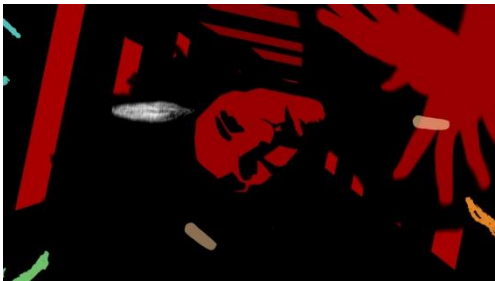

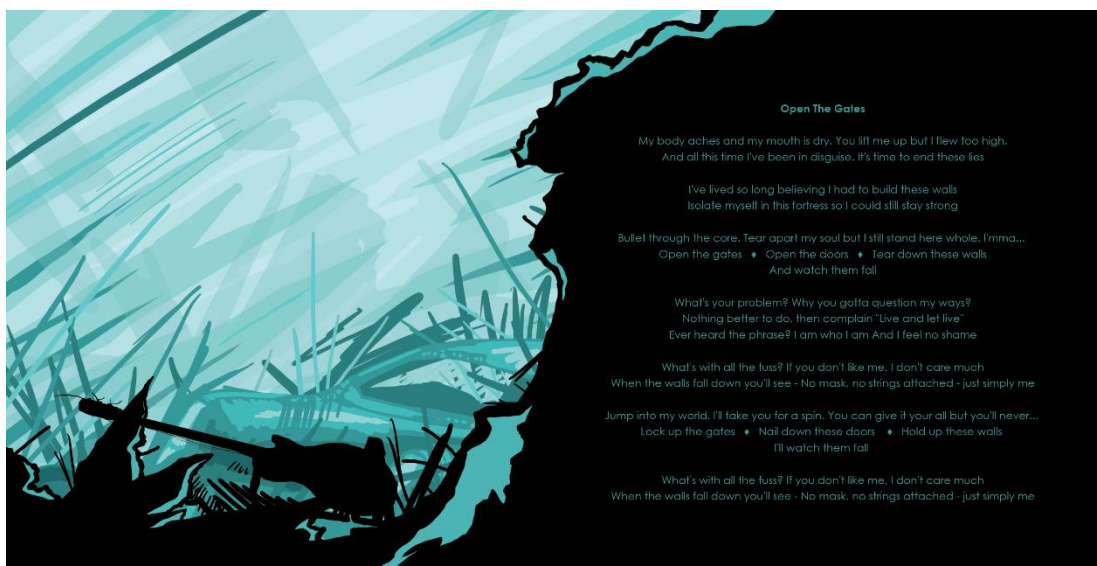
Příloha B – Ukázky z videoklipu

Příloha C – Booklet

Trust Breaking

Fragile pieces of words slowly fill the empty space around us
 Maybe we can start again,
 So, stop crying and forget the past

What the hell do you want from me again? My emptiness knows no borders,
 So why are you looking at me like that? You overwrote the recorder.

My name is burning impatience and yours is loveless pride,
 All garbage and dirty foundation will be thrown out tonight.

Empty words and views conceal the true color of your
 beautiful face, what I loved
 changed into dust of ambient ways.

but you still look at me with that desperate stare and...

I can't tell you where the core of problem is
 But despite we're still together
 We feel totally abandoned.

I can't take back all the bad decisions
 We must find the desire
 to repair this broken trust

Condor Heart

There once was a palace on the horizon, it's land and creatures made by nature's perfection
 But what stood in it's glory has now fallen apart and all that was left of it was the condor heart
 If you volunteer to find this place we'll follow (follow)
 And once found we'll bring it's remains back home,
 But first you must sell your mind and soul for us (to us) then you'll be able to see the ruins of paradise.

Born to fit the chart ♦ But we fell apart ♦ We'll never know the sound of a condor heart
 We know just tears ♦ For the last six years ♦ But there's no one left to save our dreams.

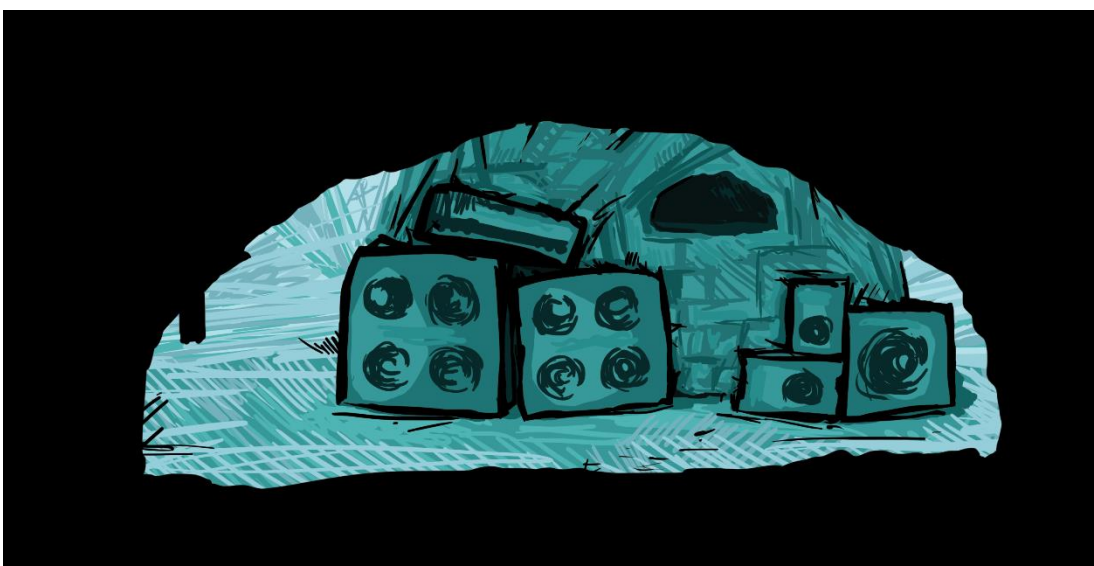
Bloody feathers on the ground, the bird has been hunted down, if you've never seen him before,
 then your chance is now, We have it here for us, golden glory within our grasp, thanks to our savior,
 eternal life at last.

I'm not sure if I can talk about happiness, when it's locked in a cage, locked so far away
 The future is painted in gold before our eyes and we empty-mindedly follow those lies.

So come on and sell your soul for us (to us) and you'll be able to see the ruins of paradise.

Born to fit the chart ♦ But we fell apart ♦ We'll never know the sound of a condor heart
 We know just tears ♦ For the last six years ♦ But there's no one left to save our dreams,
 It's called life ♦ Maker of strife ♦ A desire that keeps us all alive
 Born to fit the chart ♦ But we fell apart ♦ We'll never know the sound of a condor heart

I'm not sure if I can talk about happiness, when it's locked in a cage, oh, locked so far away
 The future is painted in gold before our eyes and those lies have now
 become our fate.

Příloha D – Merchandise

